

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΚΙΡΟΓΛΟΥ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: Αξιολόγηση των διαχρονικών μεταβολών των κινήτρων των αναπτυξιακών νόμων και η συμβολή τους στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη

ΒΟΛΟΣ 2008

1

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΚΙΡΟΓΛΟΥ

**ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΤΩΝ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

ΒΟΛΟΣ

2008

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η καταγραφή των μεταβολών στους αναπτυξιακούς νόμους όσον αφορά τα επενδυτικά κίνητρα και η ανάλυση των επιπτώσεων τους στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας μας. Μετά από μια σύντομη επισκόπηση των αναπτυξιακών νόμων από τη δεκαετία του 1950 μέχρι σήμερα, γίνεται μια λεπτομερής περιγραφή και σύγκριση των επενδυτικών κινήτρων που θεσμοθετήθηκαν κατά την περίοδο 1982-2004 από τους αναπτυξιακούς νόμους 1262/82, 1892/90, 2601/98 και 3299/04. Η προσοχή μας θα εστιαστεί στους νόμους 1262/82 και 1892/90-λόγω διαθεσιμότητας των στοιχείων για τις πραγματοποιηθείσες επενδύσεις- αξιολογώντας τόσο το χωροταξικό πρότυπο επενδύσεων το οποίο διαμόρφωσαν όσο και την διάρθρωση των επενδυτικών σχεδίων ανά τομέα παραγωγής. Στη συνέχεια θα μελετήσουμε τον αντίκτυπο των πραγματοποιούμενων επενδυτικών σχεδίων στους νομούς τη χώρας κάνοντας παράλληλα μια σύγκριση των μετρήσιμων αποτελεσμάτων των δυο προαναφερθέντων νόμων. Κλείνοντας θα γίνει μια αξιολόγηση του συστήματος κινήτρων περιφερειακής ανάπτυξης.

Abstract

Object of present work is the recording of changes in the developmental laws with regard to the investment motives and the analysis of their repercussions in the economic and regional growth of our country. After a short review of developmental laws from the decade 1950 up to today, become a in detail description and comparison of investment motives that was enacted at period 1982-2004 from developmental laws 1262/82, 1892/90, 2601/98 and 3299/04. Our attention will be focused in laws 1262/82 and 1892/90-because availability of elements on realised investments-evaluating so much the land-planning model of investments which they shaped what the structure of investment drawings per sector of production. Then we will study the impact of realised investment drawings in the prefectures of country making at the same time a comparison of measurable results of two mentioned before laws. Closing will become a evaluation of system of motives of regional growth.

Λέξεις κλειδιά: αναπτυξιακός νόμος, κίνητρα, οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη, διαχρονικές μεταβολές

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ: ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ	
1.1 Σύντομη επισκόπηση των θεωριών χωροθέτησης	10
1.2 Προσδιοριστικοί παράγοντες χωροθέτησης επιχειρήσεων: Εμπειρικές μελέτες	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ	
2.1 Ιστορική αναφορά αναπτυξιακών νόμων	14
2.2 Ζώνες κινήτρων	15
2.2.1 Νόμος 1262/82- Νόμος 1892/90	15
2.2.2 Νόμος 2601/98	18
2.2.3 Νόμος 3299/04	19
2.3 Σύγκριση κινήτρων αναπτυξιακών νόμων περιόδου 1982-2004: Ν.1262/82, Ν.1892/90 Ν.2601/98, Ν.3299/04	20
2.3.1 Το κίνητρο της επιδότησης επιτοκίου	20
2.3.2 Το κίνητρο των αφορολόγητων εκπτώσεων	21
2.3.3 Το κίνητρο της φοροαπαλλαγής	23
2.3.4 Το κίνητρο των αυξημένων αποσβέσεων	24
2.3.5 Το κίνητρο της επιχορήγησης	25
2.3.6 Το κίνητρο της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης	31
2.3.7 Το κίνητρο της επιδότησης του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	
3.1 Χωροταξική κατανομή των επενδύσεων του νόμου 1262/82	36
3.2 Χωροταξική κατανομή των επενδύσεων του νόμου 1892/90	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	
4.1 Αξιολόγηση του συστήματος κινήτρων περιφερειακής ανάπτυξης	65
4.2 Αξιολόγηση των επιπτώσεων των κινήτρων των αναπτυξιακών νόμων 1262/82 και 1892/90	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
5.1 Βασικές παρατηρήσεις	81
Βιβλιογραφία	83

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1: Ποσοστό αφορολόγητης έκπτωσης ανά ζώνη κινήτρων στο Ν.1262/82	19
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2: Ποσοστό αφορολόγητης έκπτωσης ανά ζώνη κινήτρων στο Ν.1892/90	19
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3: Ποσοστό φοροαπαλλαγής ανά ζώνη κινήτρων στο Ν.2601/98	23
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4: Ποσοστό φοροαπαλλαγής ανά ζώνη κινήτρων στο Ν.3299/04	24
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5: Συντελεστές τακτικών αποσβέσεων ανά ζώνη κινήτρων/ βάρδιες εργασίας στο νόμο 1262/82	24
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6: Συντελεστές τακτικών αποσβέσεων ανά ζώνη κινήτρων/ βάρδιες εργασίας στο Ν.1892/90	25
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7: Μορφή επιχορήγησης με βάση το ύψος επένδυσης του νόμου 1262/82	26
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.8: Ποσοστό επιχορήγησης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 1262/82	26
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.9: Ποσοστό επιχορήγησης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 1892/90	27
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.10: Ποσοστό επιχορήγησης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 1892/90: Ειδική περίπτωση.....	27
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.11: Ποσοστό επιχορήγησης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 2601/98	28
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.12: Ποσοστό επιχορήγησης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 2601/98: Ειδική περίπτωση.....	28
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.13: Επιχορήγηση ή και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης του νόμου 3299/04.....	29
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.14: Επιχορήγηση του νόμου 3299/04 για επενδύσεις άνω των 50 εκ.ευρώ.....	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.15: Ποσοστό επιδότησης της χρηματοδοτικής μίσθωσης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 2601/98.....	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.16: Ποσοστό επιδότησης της χρηματοδοτικής μίσθωσης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 2601/98: Ειδική περίπτωση	32
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.17: Ποσοστό επιδότησης της χρηματοδοτικής μίσθωσης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 2601/98: Ειδικές κατηγορίες επενδύσεων	33
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.18: Ποσοστό επιδότησης της χρηματοδοτικής μίσθωσης με βάση τη ζώνη κινήτρων και την κατηγορία επένδυσης του νόμου 3299/04.....	34
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.19: Ποσοστό επιδότησης της δημιουργούμενης απασχόλησης με βάση τη ζώνη κινήτρων και την κατηγορία επένδυσης του νόμου 3299/04	35
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1: Φθίνουσα ταξινόμηση των νομών με βάση το ύψος των επενδύσεων του νόμου 1262/82	37
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2: Φθίνουσα ταξινόμηση των νομών με βάση το κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων του Ν.1262/82 (ύψος επενδύσεων/ κάτοικο)	39
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3: Στοιχεία επενδύσεων νόμου 1262/82.....	41
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4: Ζώνες κινήτρων νόμου 1262/82.....	43
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5: Ολοκληρωμένες επενδύσεις νόμου 1262/82 κατά ζώνη κινήτρων.....	46

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.6: Διάρθρωση των επενδύσεων του νόμου 1262/82 ανά τομέα παραγωγής	48
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.7: Φθίνουσα ταξινόμηση των νομών με βάση το μέσο ύψος επενδύσεων του νόμου 1892/90	51
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.8: Φθίνουσα ταξινόμηση των νομών με βάση το κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων (ύψος επενδύσεων/ κάτοικο) του νόμου 1892/90	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.9: Φθίνουσα ταξινόμηση των νομών με βάση το ύψος των επενδύσεων του νόμου 1892/90	56
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.10: Ζώνες κινήτρων του νόμου 1892/90.....	58
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.11: Επενδύσεις νόμου 1892/90 κατά ζώνη κινήτρων.....	61
ΠΙΝΑΚΑΣ 3.12: Διάρθρωση των επενδύσεων του νόμου 1892/90 ανά τομέα παραγωγής	61
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1: Επενδύσεις σε σταθερές τιμές των νόμων 1262/82 και 1892/90	67
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2: Φθίνουσα ταξινόμηση των επενδύσεων των νόμων 1262/82 και 1892/90.....	69
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3: Επενδύσεις και ποσοστά επιχορήγησης των νόμων 1262/82 και 1892/90	71
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4: Επιπτώσεις επενδύσεων νόμων 1262/82 και 1892/90.....	74
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5: Στοιχεία επενδύσεων νόμου 1262/82	78
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6: Στοιχεία επενδύσεων νόμου 1892/90	79

ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

ΓΡΑΦΗΜΑ 4.1: Εγκεκριμένες επενδύσεις νόμων 1262/82 και 1892/90	69
ΓΡΑΦΗΜΑ 4.2: Κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων νόμων 1262/82 και 1892/90	76
ΓΡΑΦΗΜΑ 4.3: Μέσο ύψος επένδυσης νόμων 1262/82 και 1892/90.....	77
ΓΡΑΦΗΜΑ 4.4: Νέες θέσεις εργασίας ανά 1000 κατοίκους από τις επενδύσεις των νόμων 1262/82 και 1892/90	77

ΧΑΡΤΕΣ

ΧΑΡΤΗΣ 3.1: Κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων Ν. 1262/82 Περίοδος 1982-87.....	40
ΧΑΡΤΗΣ 3.2: Ζώνες κινήτρων Ν.1262/82.....	45
ΧΑΡΤΗΣ 3.3: Κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων Ν. 1892/90 Περίοδος 1991-96.....	55
ΧΑΡΤΗΣ 3.4: Ζώνες κινήτρων νόμου 1892/90.....	60

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι περιφερειακές ανισότητες είναι ένα θέμα που απασχολούσε, απασχολεί και θα απασχολεί τις εκάστοτε κυβερνήσεις λόγω της κρισιμότητας του και της καθοριστικής συμβολής του στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας. Θέλοντας να σκιαγραφήσουμε το πρότυπο περιφερειακών ανισοτήτων στη χώρα μας μπορούμε να πούμε ότι αυτή αποτελείται από δυο μητροπόλεις, την Αθήνα και την Θεσσαλονίκη, οι οποίες συγκεντρώνουν, μαζί με τις γύρω περιοχές τους, τον μισό πληθυσμό της χώρας. Η Αθήνα, με σαφώς μεγαλύτερη πληθυσμιακή συγκέντρωση από την Θεσσαλονίκη, αποτελεί το κέντρο της χώρας και συγκεντρώνει ένα τεράστιο μέγεθος οικονομικών δραστηριοτήτων. Στην Αθήνα μάλιστα είναι συγκεντρωμένη και όλη η Κεντρική Εξουσία με ότι αυτό συνεπάγεται για την ανάπτυξη της. Από την άλλη υπάρχει μια μικρότερη μητρόπολη η Θεσσαλονίκη η οποία παρουσιάζει την ίδια περίπου διάρθρωση με την Αθήνα αλλά με δραστηριότητες μικρότερης κλίμακας. Από κει και πέρα το αστικό σύστημα της χώρας συμπληρώνεται από μικρά αστικά κέντρα - 4 από τα οποία στο παρελθόν διαδραμάτιζαν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της χώρας καθώς συγκέντρωναν σημαντική βιομηχανική δραστηριότητα- τα οποία έχουν μικρές αστικές συγκεντρώσεις (Πετράκος και Ψυχάρης, 2004).

Οι οικονομικές ευκαιρίες που προσφέρουν οι 2 μητροπόλεις της χώρας δημιουργούν τάσεις μετανάστευσης από τις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες προς αυτές. Αυξάνεται έτσι ολοένα και περισσότερο η συγκέντρωση πληθυσμού σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Σύμφωνα λοιπόν με τους Πετράκο-Ψυχάρη (2004) το υψηλό ποσοστό αστικοποίησης στις δυο αυτές πόλεις οδηγεί σε μεγαλύτερες δυνατότητες ανάπτυξης του δευτερογενή και τριτογενή τομέα οι οποίοι χαρακτηρίζονται από υψηλή παραγωγικότητα της εργασίας λόγω εντατικής χρήσης κεφαλαίου και τεχνολογίας. Οι μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης που προσφέρουν οι δυο αυτοί τομείς της οικονομίας λόγω μεγάλης παραγωγικότητας σε συνδυασμό με τις οικονομίες συγκέντρωσης που αναπτύσσονται έχουν ως αποτέλεσμα την δημιουργία ακόμα περισσότερων οικονομικών ευκαιριών. Από ένα κρίσιμο μέγεθος οικονομικής δραστηριότητας και μετά, το οποίο η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη φαίνεται ότι έχουν περάσει, δημιουργείται ένας κύκλος αυτοτροφοδοτούμενης ανάπτυξης. Ενώ λοιπόν η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη αναπτύσσονται σταθερά με υψηλούς ρυθμούς, οι υπόλοιπες περιοχές της χώρας, λόγω

διαφόρων εμποδίων, είτε αναπτύσσονται με πολύ μικρούς ρυθμούς είτε παραμένουν σχεδόν στάσιμες με αποτέλεσμα το άνοιγμα της «ψαλίδας» ανάμεσα στις δυο μητροπόλεις και την περιφέρεια δηλ την αύξηση των περιφερειακών ανισοτήτων. Να τονιστεί εδώ ότι το υπάρχον πρότυπο περιφερειακών ανισοτήτων οφείλεται σε μια σειρά ιστορικών, γεωμορφολογικών, οικονομικών και πολιτικών οι οποίοι δεν κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν (Πετράκος και Ψυχάρης, 2004).

Το κράτος επομένως καλείται να εφαρμόσει την κατάλληλη περιφερειακή πολιτική για να αρθούν ως ένα βαθμό οι ανισότητες μεταξύ των περιφερειών και επιτευχθεί ο στόχος της οικονομικής ανάπτυξης στο σύνολο της χώρας. Ένα μέσο άσκησης περιφερειακής πολιτικής είναι τα αναπτυξιακά κίνητρα τα οποία περιλαμβάνονται στους αναπτυξιακούς νόμους. Σκοπός των κινήτρων αυτών -τα οποία λαμβάνουν συνήθως τη μορφή επιχορήγησης και φοροελαφρύνσεων- είναι η μείωση του αρχικού κεφαλαίου της επένδυσης σε επιλεγμένες ζώνες περιοχών οι οποίες υστερούν αναπτυξιακά και γενικότερα η ενθάρρυνση των επενδύσεων.

Πιο αναλυτικά οι αναπτυξιακοί νόμοι έχουν ως στόχο την περιφερειακή σύγκλιση και μέσω αυτής την οικονομική ανάπτυξη. Για να επιτευχθεί η περιφερειακή σύγκλιση χωρίζεται η επικράτεια σε αναπτυξιακές ζώνες ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης των περιοχών. Τα κίνητρα λαμβάνουν τη μορφή: α) επιχορήγησης β) φοροελαφρύνσεων και γ) επιδοτήσεων. Είναι προφανές ότι για να υπάρξει περιφερειακή ανάπτυξη, παρέχονται υψηλότερα ποσοστά από κάθε κίνητρο στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές με σκοπό την προσέλκυση και απορρόφηση όσο το δυνατόν περισσότερων επενδύσεων και τελικά τη διάχυση της ανάπτυξης στην περιφέρεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1**ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ:
ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ****1.1 ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ**

Ακολουθώντας τη σχηματική απεικόνιση της ιστορικής εξέλιξης των θεωριών χωροθέτησης του 20^{ου} αιώνα (ή αλλιώς της οικονομικής γεωγραφίας) του Κουρλιούρου (2001) μπορούμε να παραθέσουμε τα εξής:

Στη περίοδο από τα τέλη του 19^{ου} ως το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα εμφανίστηκε η κλασική σχολή χωροθέτησης με κύριους εκπροσώπους τους Von Thünen, Weber, Losch και Christaller. Χωρίς να επεκταθούμε στην αναλυτική περιγραφή της θεωρίας που ανέπτυξε καθένας ξεχωριστά μπορούμε να αναφέρουμε κάποια χαρακτηριστικά σημεία από τις θεωρίες που αναπτύχθηκαν. Όπως αναφέρει ο Γιαννιάς (2004) ο Weber είναι ο θεμελιωτής της σύγχρονης νεοκλασικής σχολής περιφερειακής ανάπτυξης αφού ήταν ο πρώτος οικονομολόγος που ασχολήθηκε με τον προσδιορισμό του τύπου εγκατάστασης μιας βιομηχανικής επιχείρησης. Στην θεωρία που ανέπτυξε υπέθεσε ότι το κόστος εργασίας είναι σταθερό, το κόστος μεταφοράς εξαρτάται από την απόσταση, η προσφορά εργασίας είναι απεριόριστη, η κίνηση των συντελεστών παραγωγής δεν επηρεάζεται από πολιτικούς και άλλους παράγοντες ενώ η αγορά κεφαλαίων δεν επηρεάζεται από θεσμικές αποφάσεις. Όπως αναφέρει ο Αργύρης (1997) ο Weber θεωρώντας ότι οι τρεις βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη χωροθέτηση μιας βιομηχανικής μονάδας είναι το κόστος μεταφοράς, το κόστος εργασίας και οι οικονομίες συσπείρωσης κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι προϋπάρχουσες ιστορικές συνθήκες σε μια περιοχή επηρεάζουν τις οικονομίες συγκέντρωσης. Ο Von Thünen είχε κάνει μια παρόμοια έρευνα για την αγροτική παραγωγή. Ο Losch προσδιορίζοντας την περιοχή αγοράς και τον κώνο ζήτησης του παραγόμενου προϊόντος, κατασκεύασε ένα υπόδειγμα γενικής ισορροπίας στο οποίο υπέθεσε ότι οι συνθήκες παραγωγής και κατανάλωσης είναι ομοιόμορφες. Χρησιμοποίησε δηλαδή μια ιδανική οικονομία για να αναπτύξει τη θεωρία του (Γιαννιάς, 2004). Συνοψίζοντας να τονίσουμε ότι η κλασική σχολή χωροθέτησης έχοντας ως υπόβαθρο τα

νεοκλασικά οικονομικά και τον μεθοδολογικό ατομικισμό και αντιλαμβανόμενη το χώρο στη γεωμετρική του διάσταση και μόνο (απόσταση σημείων στα οποία έχουν χωροθετηθεί δραστηριότητες), προσπάθησε να προσδιορίσει τους παράγοντες που επηρεάζουν την χωροθέτηση των οικονομικών μονάδων (Κουρλιούρος, 2001). Να τονίσουμε εδώ ότι η κλασική ή νεοκλασική σχολή χωροθέτησης βασίζεται στην υπόθεση ότι οι οικονομικοί δρώντες λαμβάνουν αποφάσεις χωροθέτησης των επιχειρήσεων με κριτήρια οικονομικού ορθολογισμού.

Στις δεκαετίες του 1960 και 1970 εμφανίστηκε η συμπεριφορική σχολή βιομηχανικής χωροθέτησης με βασικούς εκπροσώπους τους Greenhut, Hamilton, Rawstron, Smith, Pred κ.ά. Η σχολή αυτή είχε ως υπόβαθρο τη θεωρία οργανώσεων και τη θεωρία αποφάσεων καθώς και τον περιχαρακωμένο ορθολογισμό που διαφέρει από τον απόλυτο ορθολογισμό της νεοκλασικής σκέψης. Οι οικονομικοί δρώντες λειτουργώντας με κριτήρια περιχαρακωμένου ορθολογισμού χωροθετούν την επιχείρησή τους όχι στη βέλτιστη θέση αλλά σε εκείνη που θα τους δώσει ικανοποιητικά περιθώρια κερδοφορίας. Η σχολή αυτή λοιπόν κάνοντας χρήση ποσοτικών μεθόδων και έχοντας απόλυτη αντίληψη του χώρου μελετά τις χωροθετικές αποφάσεις των επιχειρήσεων. Το ίδιο θεωρητικό υπόβαθρο έχει και η σχολή της γεωγραφίας της επιχείρησης με κύριους εκπροσώπους τους Mc Nee, Krumme, Chapman, Le Heron και Warr, Hymel, Simon κ.ά.. Η σχολή αυτή βασίστηκε στην ιδέα ότι οι επιχειρήσεις είναι σύνθετες οργανώσεις αποτελούμενες από πολλά επιμέρους τμήματα. Για να λειτουργεί αποτελεσματικά η επιχείρηση πρέπει να υπάρξει κατάλληλη χωρική οργάνωση των επιμέρους τμημάτων της για να επιτυγχάνεται η καλύτερη δυνατή συνεργασία μεταξύ τους. Κωδικοποιώντας τα βασικά της σημεία μπορούμε να πούμε ότι η σχολή της γεωγραφίας της επιχείρησης στηριζόμενη στη θεωρία οργανώσεων και τη θεωρία αποφάσεων καθώς και τον περιχαρακωμένο ορθολογισμό και έχοντας απόλυτη αντίληψη του χώρου, προσπάθησε με ποιοτικές μεθόδους να ερμηνεύσει τη χωροθετική κατανομή των επιμέρους τμημάτων των επιχειρήσεων (Κουρλιούρος, 2001).

Στη δεκαετία του 1970 έκανε την εμφάνισή της μια ριζοσπαστική σχολή, η διαρθρωτική σχολή, της οποίας οι προσεγγίσεις διαφοροποιούνταν ριζικά από τις συμβατικές νεοκλασικές και συμπεριφορικές και στηρίζονταν στη μαρξιστική πολιτική οικονομία. Βασικό σημείο των νέων προσεγγίσεων ήταν η άποψη ότι η απόφαση

χωροθέτησης των επιχειρήσεων δεν είναι μια αυτοτελής και αποκομμένη διαδικασία αλλά μια διαδικασία που συναρτάται με όλο το πλέγμα των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών δομών. Όπως περιγράφει και ο Κουρλιούρος (2001) είναι μια σύνθετη, αντιφατική και κοινωνική διαδικασία και όχι ένα απλό τεχνικό πρόβλημα οικονομικού ή περιχαρακωμένου ορθολογισμού. Να τονίσουμε εδώ ότι η διαρθρωτική σχολή αποτελείται από δυο ρεύματα: 1) Τη ριζοσπαστική οικονομική γεωγραφία με κύριους εκπροσώπους τους Castels, Peet, Harvey, Mandel κ.α.. και 2) τη νέα ριζοσπαστική οικονομική γεωγραφία με κύριους εκπροσώπους τους Massey, Harvey, Smith, Scott, Walker, Lipietz κ.ά.. Η πρώτη σχολή εμφανίστηκε στη δεκαετία του 1970 με έμφαση στη μακρογεωγραφία της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Η δεύτερη και πιο πρόσφατη εμφανίστηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1980 με έμφαση στη τοπική διαφοροποίηση, τις τοπικές γεωγραφίες της μεταφορντικής ανάπτυξης, τη συσσώρευση και τα δίκτυα επιχειρήσεων (Κουρλιούρος, 2001).

1.2 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ: ΕΜΠΕΙΡΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

Μελετώντας τις θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί για τη χωροθέτηση των επιχειρήσεων, μπορούμε να αντιληφθούμε ότι η επιλεκτική αναφορά ορισμένων μόνο παραγόντων δεν δίνει μια σαφή και ολοκληρωμένη εικόνα για το πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργούν και αποφασίζουν οι επιχειρηματίες για την εγκατάσταση των παραγωγικών τους μονάδων. Εντούτοις όπως αναφέρει και ο Κουρλιούρος (2001) υπάρχουν ορισμένοι χωροθετικοί παράγοντες οι οποίοι παρουσιάζουν γεωγραφική διαφοροποίηση και των οποίων η αναφορά μπορεί εν μέρει να συμβάλει στην κατανόηση της συμπεριφοράς των επιχειρηματιών.

Παράγοντες όπως η διαθεσιμότητα κεφαλαίου, το επιχειρηματικό περιβάλλον, η γη, οι αγορές, τα μεταφορικά κόστη και η ζήτηση επηρεάζουν την απόφαση χωροθέτησης των επιχειρήσεων. Εμπειρικές μελέτες επίσης έδειξαν ότι την απόφαση χωροθέτησης των οικονομικών μονάδων επηρεάζουν οι εξής παράγοντες: Οι υποδομές, τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά των αγορών, οι πολιτικές κινήτρων, οι εργασιακές συνθήκες και τα χαρακτηριστικά του εργατικού δυναμικού, η ύπαρξη υπηρεσιών υποστήριξης της βιομηχανικής δραστηριότητας κ.ά.. Σε μια εμπειρική διερεύνηση των παραγόντων χωροθέτησης των επιχειρήσεων στην Ελλάδα, από τους Πολύζο και Πετράκο (2001)

εντοπίστηκαν οι εξής παράγοντες: 1) Η προσιτότητα της κάθε περιοχής η οποία είναι συνάρτηση τόσο των διαπεριφερειακών οδικών υποδομών όσο και του μεγέθους αγοράς την οποία δύναται να εξυπηρετήσει η επιχείρηση από τη σχεδιαζόμενη θέση εγκατάστασης. 2) Η ύπαρξη φυσικών πόρων (τουριστικών πόρων και πρωτογενούς παραγωγής) σε μια χώρα τουριστική συμβάλει καταλυτικά στην ανάπτυξη μιας περιοχής. 3) Η ύπαρξη βιομηχανικών περιοχών όπως και η ύπαρξη λιμανιού και αεροδρομίου είναι υποδομές που έλκουν επιχειρήσεις. 4) Από την παραπάνω μελέτη φαίνεται ότι την σημαντικότερη επιρροή στη χωροθέτηση νέων οικονομικών μονάδων ασκούν τα αναπτυξιακά κίνητρα (επιχορηγήσεις, φοροελαφρύνσεις) που προσφέρονται μέσω των αναπτυξιακών νόμων. Με τα κίνητρα των αναπτυξιακών νόμων και τη συμβολή τους στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη θα ασχοληθούμε στο υπόλοιπο τμήμα της εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1950 ψηφίστηκε το Ν.Δ. 2687/53 που είχε ως βασικό σκοπό την ενίσχυση του επενδυτικού κλίματος και την προστασία των ξένων κεφαλαίων που εισάγονταν στη χώρα μας. Περιελάμβανε μεταξύ άλλων ένα προνομιακό φορολογικό καθεστώς. Στη δεκαετία του 1960 ο νόμος 4171/61 αποσκοπούσε στην υποβοήθηση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μέσα από μια σειρά κινήτρων για την πραγματοποίηση μεγάλων επενδύσεων. Στη δεκαετία του 1970 το Ν.Δ. 1312/72 εισήγαγε μέτρα με περιφερειακή διάσταση αποσκοπώντας στην περιφερειακή ανάπτυξη. Ο νόμος 289/76 παρείχε κίνητρα για την ανάπτυξη των παραμεθόριων περιοχών της Θράκης και των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου. Με το νόμο 849/78 παρέχονται κίνητρα για την ενίσχυση της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας ενώ σημαντικό στοιχείο αποτελεί και η διαίρεση της επικράτειας σε πέντε ζώνες περιοχών. Ο νόμος 1116/81 αποτέλεσε σταθμό αφού ο στόχος της περιφερειακής ανάπτυξης τέθηκε πλέον ψηλά ενώ το σύστημα κινήτρων που παρέχονταν ήταν περιεκτικότερο και πιο ολοκληρωμένο από τους προγενέστερους νόμους. Στη δεκαετία του 1980 με την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ η βιομηχανική και περιφερειακή πολιτική της Ελλάδας έπρεπε πλέον να είναι εναρμονισμένη με τους κανόνες της Κοινότητας. Έτσι ο αναπτυξιακός νόμος 1262/82 και οι μεταγενέστεροι 1892/90, 2601/98 και 3299/04 κινήθηκαν με βασικό γνώμονα τις κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας (Πετράκος και Ψυχάρης, 2004, Καλογήρου κ.ά, 1989).

Στην παρούσα εργασία εξετάζονται οι αναπτυξιακοί νόμοι της περιόδου 1981-2004. Ακολουθεί μια συνοπτική αναφορά στα κίνητρα που προσέφερε κάθε νόμος.

Ο αναπτυξιακός νόμος 1262/82 παρείχε τα κίνητρα της επιδότησης επιτοκίου, των αφορολόγητων εκπτώσεων, των αυξημένων αποσβέσεων και της επιχορήγησης. Τα ποσοστά των παρεχόμενων κινήτρων μεταβάλλονται ανάλογα με τη περιοχή στην οποία πραγματοποιείται η επένδυση. Όπως αναφέρουν οι Πετράκος και Ψυχάρης (2004) ο

παραπάνω νόμος θεωρήθηκε αρκετά καινοτόμος για την εποχή του ενώ κατάφερε να “κινητοποιήσει” αρκετά κεφάλαια και να συνεισφέρει στην ανάπτυξη του μεταποιητικού τομέα.

Η εμπειρία που αποκτήθηκε από την εφαρμογή του νόμου 1262/82 καθώς και η ανάγκη προσαρμογής στις νέες εξελίξεις και στόχους της δημοσιονομικής πολιτικής οδήγησαν στην ψήφιση του νόμου 1892/90. Ο νόμος αυτός κινήθηκε στα ίδια πλαίσια με τον 1262/82 αλλά εισήγαγε σημαντικές αλλαγές. Παρείχε τα κίνητρα της επιδότησης επιτοκίου, των αφορολόγητων εκπτώσεων, των αυξημένων αποσβέσεων και της επιχορήγησης. Αξιοσημείωτο είναι ότι το κίνητρο των αφορολόγητων εκπτώσεων πέρα από τη χωρική του διάσταση απευθύνεται και σε ειδικές κατηγορίες επενδύσεων.

Ο νόμος 2601/98 όπως αναφέρουν οι Πετράκος και Ψυχάρης (2004) άλλαξε εντελώς τη φιλοσοφία των κινήτρων. Εισήγαγε το διαχωρισμό των επενδυτικών φορέων σε παλαιούς και νέους με βάση το χρόνο λειτουργίας της επιχείρησης. Παρείχε τα κίνητρα της επιχορήγησης, της επιδότησης των τόκων των μακροπρόθεσμων δανείων, της επιδότησης της χρηματοδοτικής μίσθωσης και της φορολογικής απαλλαγής από την καταβολή φόρου εισοδήματος μη διανεμόμενων κερδών. Τα κίνητρα παρέχονταν σε ομάδες εναλλακτικής επιλογής ενώ αξιοσημείωτο είναι ότι αποκλείονται οι παλαιοί φορείς από το κίνητρο της επιχορήγησης.

Ο νόμος 3299/04, που ισχύει μέχρι σήμερα, παρέχει τα κίνητρα της επιχορήγησης, της επιδότησης της χρηματοδοτικής μίσθωσης, της φορολογικής απαλλαγής από την καταβολή φόρου εισοδήματος μη διανεμόμενων κερδών και της επιδότησης του κόστους της δημιουργούμενης από το επενδυτικό σχέδιο απασχόλησης. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα ποσοστά των παρεχόμενων κινήτρων συν-διαμορφώνονται από την ζώνη κινήτρων και το είδος της επένδυσης.

2.2 ΖΩΝΕΣ ΚΙΝΗΤΡΩΝ

2.2.1 ΝΟΜΟΣ 1262/82 - ΝΟΜΟΣ 1892/90

Όπως είδαμε παραπάνω τα κίνητρα των αναπτυξιακών νόμων παρέχονται όχι μεμονωμένα σε κάποιες περιοχές αλλά σε ευρείες ζώνες ανάπτυξης. Η διαίρεση της ελληνικής επικράτειας σε αναπτυξιακές ζώνες γίνεται με κριτήριο το αναπτυξιακό επίπεδο των νομών και έχει σκοπό την ενίσχυση της αποκέντρωσης των οικονομικών

δραστηριοτήτων και της περιφερειακής ανάπτυξης. Γίνεται σαφές λοιπόν ότι τα περισσότερα κονδύλια κατευθύνονται προς την περιφέρεια.

Στο νόμο **1262/82** οι ζώνες ανάπτυξης της επικράτειας είναι:

ΠΕΡΙΟΧΗ Α'

Περιλαμβάνει το νομό Αττικής (εκτός από τις επαρχίες Τροιζινίας, Κυθήρων και Λαυρεωτικής), το τμήμα του νομού Κορινθίας που συνορεύει με το νομό Αττικής και μέχρι τον Ισθμό Κορίνθου, το νομό Θεσσαλονίκης εκτός από το τμήμα δυτικά του ποταμού Αξιού και της επαρχίας Λαγκαδά.

ΠΕΡΙΟΧΗ Β'

Οι νομοί Βοιωτίας, Μαγνησίας, Λάρισας, Κορινθίας, (εκτός από το τμήμα που συνορεύει με το νομό Αττικής και μέχρι τον Ισθμό Κορίνθου), Αχαΐας πλην της επαρχίας Καλαβρύτων, Ηρακλείου, η περιοχή της πόλης της Ρόδου που καθορίζεται από ακτίνα 15 χιλιομέτρων από το Νομαρχιακό κατάστημα της πόλης, οι επαρχίες Λαυρεωτικής και Τροιζινίας το τμήμα του νομού Θεσσαλονίκης δυτικά του ποταμού Αξιού, η επαρχία Λαγκαδά και η πόλη της Χαλκίδας.

ΠΕΡΙΟΧΗ Γ'

Οι νομοί Ημαθίας, Κοζάνης, Καβάλας, Φωκίδας, Τρικάλων, Καρδίτσας, Αιτωλοακαρνανίας, Εύβοιας, (πλην τη πόλη της Χαλκίδας), Άρτας, Πρέβεζας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Πέλλας, Χαλκιδικής, Κιλκίς, Σερρών, Δράμας, Ηλείας, Μεσσηνίας, Χανίων, Κέρκυρας, Φθιώτιδας, Πιερίας, Αργολίδας, Αρκαδίας, Λακωνίας, Λευκάδας, Κεφαλονιάς, Ζακύνθου, Ευρυτανίας, Γρεβενών, Φλώρινας, Ρεθύμνου, Λασιθίου, Κυκλάδων και οι επαρχίες Κυθήρων και Καλαβρύτων.

ΠΕΡΙΟΧΗ Δ'

Οι νομοί Λέσβου, Χίου, Σάμου, Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου, Δωδεκανήσου, πλην της περιοχής της πόλης Ρόδου που καθορίζεται από ακτίνα 15 χιλιομέτρων από το νομαρχιακό κατάστημα της πόλης, οι ακριτικές περιοχές των διαφόρων νομών (πλην της νήσου Κέρκυρας) σε απόσταση 20 χιλιομέτρων από τα σύνορα καθώς και οι Δήμοι ή Κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από τη ζώνη των 20 χιλιομέτρων.

Η επικράτεια ανακατανέμεται στην περίπτωση που έχουμε επενδύσεις που αφορούν τον τουρισμό.

Στην περίπτωση των επιχειρήσεων που έχουν άμεση συνάφεια με τον τουρισμό η επικράτεια ανακατανέμεται στις εξής περιοχές:

ΠΕΡΙΟΧΗ Α'

Ο νομός Αττικής (εκτός από την επαρχία Τροιζηνίας, τα νησιά Αίγινα, Σπέτσες, Ύδρα και την επαρχία Κυθήρων) και ο νομός Θεσσαλονίκης.

ΠΕΡΙΟΧΗ Β'

Τα νησιά Κέρκυρα (εκτός της περιοχής Λευκίμης) από γεφύρι Μεσογγής μέχρι Κάβο καθόλου το τμήμα του νησιού), Μύκονος, Σκιάθος, Αίγινα, Σπέτσες, Ύδρα, η επαρχία Τροιζηνίας, οι επαρχίες Τεμένους και Πεδιάδας του νομού Ηρακλείου, η επαρχία Μιραμπέλλου του νομού Λασιθίου, η περιοχή της πόλης της Ρόδου με βάθος 10 χιλιόμετρα από το νομαρχιακό κατάστημα της πόλης και η πόλη Χαλκίδα του νομού Εύβοιας.

ΠΕΡΙΟΧΗ Γ'

Οι νομοί Βοιωτίας, Ρεθύμνου, Λασιθίου, Άρτας, Τρικάλων, Κοζάνης, Ημαθίας, Ηλείας, Λακωνίας, Μεσσηνίας, Πρέβεζας, Αιτωλοακαρνανίας, Μαγνησίας, (πλην της νήσου Σκιάθου), Λάρισας, Φθιώτιδας, Φωκίδας, Εύβοιας (εκτός από την πόλη της Χαλκίδας) Κορινθίας, Αργολίδας, Αχαΐας, Πιερίας, Χαλκιδικής, Καβάλας, Αρκαδίας, Ευρυτανίας, Καρδίτσας, και Γρεβενών, το υπόλοιπο του νομού Κέρκυρας, οι νομοί Λευκάδας, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, οι Κυκλάδες (πλην Μυκόνου), το υπόλοιπο της Κρήτης και η επαρχία Κυθήρων.

ΠΕΡΙΟΧΗ Δ'

Οι ακριτικοί νομοί Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Φλώρινας, Πέλλας, Κιλκίς, Σερρών, Δράμας, Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου. Οι νομοί Λέσβου, Χίου, Σάμου, Δωδεκανήσου (εκτός της πόλης της Ρόδου με βάθος 10 χιλιόμετρα από το νομαρχιακό κατάστημα της πόλης).

Στο νόμο **1892/90** υιοθετείται η διαίρεση επικράτειας του νόμου 1262/82 με κάποιες συμπληρώσεις: Με κοινές αποφάσεις των υπουργών Εθνικής Οικονομίας, ΠΕΧΩΔΕ και Τουρισμού μπορούν να οριστούν ζώνες περιοχών στις οποίες δεν θα παρέχονται τα κίνητρα των αναπτυξιακών νόμων λόγω υπερσυγκέντρωσης τουριστικής

δραστηριότητας. Επίσης σε όσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν επενδύσεις σε βιομηχανικές περιοχές της Ε.Τ.Β.Α. ή βιοτεχνικά κέντρα παρέχονται τα κίνητρα των ειδικών ζωνών.

2.2.2 ΝΟΜΟΣ 2601/98

Ο νόμος **2601/98** χώρισε την επικράτεια στις εξής ζώνες:

ΠΕΡΙΟΧΗ Α'

Περιλαμβάνει τους νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης, πλην των τμημάτων τους που εντάσσονται στις λοιπές περιοχές.

ΠΕΡΙΟΧΗ Β'

Περιλαμβάνει τη ΒΙ.ΠΕ. Ε.Τ.Β.Α., την Επαρχία Λαγκαδά και το τμήμα δυτικά του ποταμού Αξιού του Νομού Θεσσαλονίκης, την επαρχία Τροιζηνίας του Νομού Αττικής, καθώς και τις περιφέρειες, τους νομούς ή τα τμήματα νομών της Επικράτειας που δεν εντάσσονται στις περιοχές Δ', Γ' και Α'.

ΠΕΡΙΟΧΗ Γ'

Περιλαμβάνει περιφέρειες ή νομούς της Επικράτειας, που εμφανίζουν έντονα προβλήματα ανεργίας ή και μείωσης του ενεργού πληθυσμού, πλην των Νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης και των νομών ή τμημάτων τους που περιλαμβάνονται στη Δ' Περιοχή. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Ανάπτυξης και Εργασίας, που εκδίδεται κάθε δύο έτη και δεν μπορεί να τροποποιηθεί μέσα στο χρονικό αυτό διάστημα, προσδιορίζονται περιφέρειες ή νομοί της χώρας, όπου:

α. Ο μέσος όρος της ανεργίας, βάσει των εκάστοτε διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων της Ε.Σ.Υ.Ε., για το χρονικό διάστημα της προηγούμενης τετραετίας, υπερβαίνει κατά μία τουλάχιστον ποσοστιαία μονάδα το μέσο όρο της ανεργίας σε όλη τη χώρα για την περίοδο αυτή.

β. Εμφανίζει μείωση ο ενεργός πληθυσμός της χώρας.

Η περιοχή αυτή περιλαμβάνει και τη Ζώνη Λαυρεωτικής του Νομού Αττικής, όπως αυτή καθορίστηκε με την 37349/5.11.1991 κοινή απόφαση (ΦΕΚ 950 Β') των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, Εθνικής Οικονομίας και Εσωτερικών.

ΠΕΡΙΟΧΗ Δ'

Περιλαμβάνει τους Νομούς Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου, τις ΒΙ.ΠΕ. Ε.Τ.Β.Α. της Περιφέρειας Ηπείρου, τα νησιά της Ελληνικής Επικράτειας με πληθυσμό μέχρι 3.100 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 1991, τα νησιά της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, τη Νήσο Θάσο, το Νομό & Δωδεκάνησου, πλην της περιοχής που καθορίζεται από την υπουργική απόφαση του γενικού πολεοδομικού σχεδίου της πόλης της Ρόδου, και την παραμεθόρια ζώνη του ηπειρωτικού τμήματος της χώρας σε απόσταση 20 χλμ. από τα σύνορα, στην οποία εντάσσονται και οι δήμοι ή οι κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από τη ζώνη αυτή.

2.2.3 ΝΟΜΟΣ 3299/04

Στο νόμο **3299/04** οι περιοχές της επικράτειας είναι:

ΠΕΡΙΟΧΗ Α'

Περιλαμβάνει τους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης, πλην των τμημάτων τους που εντάσσονται στις λοιπές περιοχές.

ΠΕΡΙΟΧΗ Β'

Περιλαμβάνει τις Βιομηχανικές Επιχειρηματικές Περιοχές (Β.Ε.ΠΕ)., την Επαρχία Λαγκαδά και το τμήμα δυτικά του ποταμού Αξιού του Νομού Θεσσαλονίκης και την επαρχία Τροιζηνίας του Νομού Αττικής.

ΠΕΡΙΟΧΗ Γ'

Περιλαμβάνει τη Ζώνη Λαυρεωτικής του Νομού Αττικής, όπως αυτή καθορίστηκε με την 37349/5.11.1991 (ΦΕΚ Β'950) κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, Εθνικής Οικονομίας και Εσωτερικών καθώς και τις περιφέρειες, τους νομούς ή τα τμήματα νομών της Επικράτειας που δεν εντάσσονται στις περιοχές Δ', Β' και Α'.

ΠΕΡΙΟΧΗ Δ'

Περιλαμβάνει τους Νομούς Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου, τις Βιομηχανικές Επιχειρηματικές Περιοχές (Β.Ε.ΠΕ) όπως καθορίζονται στο άρθρο 1 του Ν.2545/1997 (ΦΕΚ 254/Α/1997), της διοικητικής Περιφέρειας Ηπείρου, τα νησιά της ελληνικής Επικράτειας με πληθυσμό μέχρι 3.100 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 1991, τα

νησιά της διοικητικής Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, τη νήσο Θάσο, το Νομό Δωδεκανήσου, πλην της περιοχής που καθορίζεται από την υπουργική απόφαση του γενικού πολεοδομικού σχεδίου της πόλης της Ρόδου, και την παραμεθόρια ζώνη του ηπειρωτικού τμήματος της Επικράτειας σε απόσταση 20 χλμ. από τα σύνορα, στην οποία εντάσσονται και οι δήμοι ή οι κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από τη ζώνη αυτή.

Η περιοχή Δ' διαιρείται στις υποπεριοχές Δ1, Δ2 και Δ3 ως εξής:

Δ1: Περιλαμβάνει την παραμεθόριο ζώνη του ηπειρωτικού τμήματος της Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας σε απόσταση 20 χλμ από τα σύνορα, στην οποία εντάσσονται και οι δήμοι ή οι κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από την ζώνη αυτή, το Νομό Δωδεκανήσου πλην της περιοχής που καθορίζεται από την Υπουργική απόφαση του γενικού πολεοδομικού σχεδίου της πόλης Ρόδου, τα νησιά της Διοικητικής Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Ιονίων Νήσων, Στερεάς Ελλάδος, Αττικής, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης με πληθυσμό μέχρι 3.100 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 1991.

Δ2: Περιλαμβάνει την παραμεθόριο ζώνη του ηπειρωτικού τμήματος της Ανατολικής Μακεδονίας και Ηπείρου σε απόσταση 20 χλμ από τα σύνορα στην οποία εντάσσονται και οι δήμοι και οι Κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από τη ζώνη αυτή, τις Β.Ε.ΠΕ της Διοικητικής Περιφέρειας Ηπείρου, τα νησιά της Διοικητικής Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, τη νήσο Θάσο, και τα νησιά της Ανατολικής Μακεδονίας, Ηπείρου, Δυτικής Ελλάδας, και Πελοποννήσου με πληθυσμό μέχρι 3.100 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 1991

Δ3: Περιλαμβάνει τους Νομούς Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου.

2.3 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1982-2004

N.1262/82, N.1892/90, N. 2601/98, N.3299/04

2.3.1 ΤΟ ΚΙΝΗΤΡΟ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ

Η *επιδότηση επιτοκίου* παρέχεται για δάνεια που έχουν ληφθεί με σκοπό την πραγματοποίηση επενδύσεων υπαγόμενων στον εκάστοτε αναπτυξιακό νόμο. Αφορά το

επιτόκιο των τραπεζικών δανείων, των ομολογιακών δανείων που έχουν εκδοθεί σε δημόσια εγγραφή ή των δανείων από άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς. Σκοπός του συγκεκριμένου κινήτρου είναι η μείωση των χρεωστικών τόκων των επιχειρήσεων και η συνεπακόλουθη αύξηση των εσόδων τους. Το ποσοστό επιδότησης του επιτοκίου είναι ίσο με το ποσοστό της επιχορήγησης που έχει εγκριθεί.

Συγκρίνοντας τους αναπτυξιακούς νόμους του 1982 και του 1990, όσον αφορά το παραπάνω κίνητρο, διαπιστώνουμε ότι διαφέρουν στην χρονική διάρκεια εξυπηρέτησης των δανείων που έχουν συναφθεί. Πιο συγκεκριμένα ο νόμος 1262/82 παρείχε επιδότηση επιτοκίου για τα τρία πρώτα χρόνια αποπληρωμής του δανείου πλην ορισμένων εξαιρέσεων στις οποίες το χρονικό όριο αυξάνεται (αφορούν ειδικές ζώνες περιοχών με αναπτυξιακό πρόβλημα). Ο μεταγενέστερος νόμος 1892/90 έθεσε ως ανώτατο χρονικό όριο τα τέσσερα έτη με κάποιες εξαιρέσεις. Αξιοσημείωτη εξαίρεση είναι οι νομοί Έβρου, Ροδόπης και Ξάνθης όπου το ανώτατο χρονικό όριο ήταν τα δέκα έτη. Επιπλέον ο νόμος 1262/82 απέκλειε την επιδότηση επιτοκίου σε όσες επενδύσεις είχαν υπαχθεί στο καθεστώς των αφορολόγητων εκπτώσεων. Η διάταξη αυτή καταργήθηκε από το νόμο 1892/90.

Ο νόμος 2601/98 παρείχε το κίνητρο της επιδότησης των τόκων των μεσομακροπρόθεσμων δανείων. Οι διαφορές του με τον προηγούμενο νόμο, τον 1892/90 (αλλά και με τον 1262/82), είναι α) η ποσοστιαία επιδότηση των τόκων ανάλογα με την ζώνη στην οποία έχει ενταχθεί η κάθε περιοχή και β) η ποσοστιαία επιδότηση των τόκων ανάλογα με το είδος της επένδυσης (ειδικές περιπτώσεις). Όσον αφορά την πρώτη διαφορά να αναφερθεί ότι στις περιοχές Δ', Γ', Β' παρέχεται επιδότηση των τόκων σε ποσοστό 40%, 30% και 15% αντίστοιχα ενώ αναφορικά με τη δεύτερη παρέχεται π.χ. επιδότηση τόκων σε ποσοστό 25% για ίδρυση ή επέκταση ξενοδοχειακών μονάδων.

Ο νόμος 3299/04 που ισχύει μέχρι σήμερα, δεν παρέχει το κίνητρο της επιδότησης επιτοκίου.

2.3.2 ΤΟ ΚΙΝΗΤΡΟ ΤΩΝ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΩΝ ΕΚΠΤΩΣΕΩΝ

Με το κίνητρο των *αφορολόγητων εκπτώσεων*, παρέχονται εκπτώσεις φόρων εισοδήματος στα καθαρά κέρδη των επιχειρήσεων. Πιο συγκεκριμένα δίνεται η δυνατότητα στην επιχείρηση της οποίας η επένδυση έχει υπαχθεί στον αναπτυξιακό νόμο, να

σχηματίζει αφορολόγητο αποθεματικό από τα μη διανεμόμενα καθαρά της κέρδη μέχρι ενός ποσοστού του κόστους της επένδυσης ανάλογα με την περιοχή πραγματοποίησης της.

Συγκρίνοντας το νόμο 1262/82 με τον 1892/90 διαπιστώνουμε διαφορές στα ποσοστά αφορολόγητων εκπτώσεων επί της αξίας των επενδύσεων, ενώ το ποσοστό των κερδών μέχρι το οποίο μπορεί να φθάσει η αφορολόγητη έκπτωση παραμένει αμετάβλητο. Πιο συγκεκριμένα στο νόμο 1262/82 τα ποσοστά των αφορολόγητων εκπτώσεων επί της αξίας των νέων παραγωγικών επενδύσεων καθώς και τα ποσοστά των ετήσιων καθαρών κερδών μέχρι τα οποία μπορεί να φθάσει η αφορολόγητη έκπτωση, κλιμακώνονται κατά περιοχή ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1

Ποσοστό αφορολόγητης έκπτωσης ανά ζώνη κινήτρων στο Ν.1262/82

Περιοχή	Ποσοστό αφορολόγητης έκπτωσης επί της αξίας της επένδυσης	Ποσοστό ετήσιων κερδών μέχρι το οποίο μπορεί να φθάσει η αφορολόγητη έκπτωση
A	-	-
B	40%	60%
Γ	55%	75%
Δ	70%	90%

Πηγή: Ν 1262/82, ίδια επεξεργασία

Ο πίνακας 2.2 μας δείχνει αντίστοιχα τα ποσοστά του νόμου 1892/90.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2

Ποσοστό αφορολόγητης έκπτωσης ανά ζώνη κινήτρων στο Ν.1892/90

Περιοχή	Ποσοστό αφορολ. έκπτωσης επί της αξίας της επένδυσης	Ποσοστό ετήσιων κερδών μέχρι του οποίου μπορεί να φθάσει η αφορολόγητη έκπτωση
B	60%	60%
Γ	75%	75%
Δ	90%	90%
Θράκη	100%	100%

Πηγή: Ν 1892/90, ίδια επεξεργασία

Μελετώντας τους πίνακες 2.1 και 2.2 διαπιστώνουμε καταρχήν ότι τα ποσοστά αφορολόγητης έκπτωσης για τις ίδιες ζώνες περιοχών διαφέρουν -με τα ποσοστά του νόμου 1892/90 να είναι αυξημένα κατά 20 ποσοστιαίες μονάδες- και επιπλέον ότι ο νόμος 1892/90 παρέχει στην Θράκη, ως αυτόνομη ζώνη, 100% αφορολόγητη έκπτωση. Να τονιστεί επίσης ότι ο νόμος 1892/90 παρέχει αφορολόγητες εκπτώσεις(σε ποσοστό ανάλογο των παραμεθόριων περιοχών) σε κάποιες ειδικές κατηγορίες επενδύσεων.

2.3.3 ΤΟ ΚΙΝΗΤΡΟ ΤΗΣ ΦΟΡΟΑΠΑΛΛΑΓΗΣ

Ο νόμος 2601/98 παρέχει **φοροαπαλλαγή** ύψους μέχρι ενός ποσοστού ή του συνόλου της αξίας της πραγματοποιούμενης και ενισχυόμενης δαπάνης της επένδυσης ή και της αξίας της χρηματοδοτικής μίσθωσης καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού του οποίου αποκτάται η χρήση. Τα ποσοστά της φορολογικής απαλλαγής είναι:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3

Ποσοστό φοροαπαλλαγής ανά ζώνη κινήτρων στο Ν.2601/98

Περιοχή	Ποσοστό φορολογικής απαλλαγής(αφορολόγητο αποθεματικό) επί της αξίας της ενισχυόμενης επένδυσης ή και επί του συνολικού μισθώματος της χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού
Δ΄	100%
Γ΄	70%
Β΄	40%

Πηγή: Ν 2601/98, ίδια επεξεργασία

Παρατηρώντας τον πίνακα διαπιστώνουμε ότι τα ποσοστά φοροαπαλλαγής του νόμου 2601/98 διαφέρουν από αυτά του προηγούμενου. Επιπλέον ο συγκεκριμένος νόμος παρέχει το κίνητρο της ποσοστιαίας φοροαπαλλαγής για συγκεκριμένες κατηγορίες επενδύσεων.

Ο νόμος 3299/04 παρέχει το κίνητρο της φοροαπαλλαγής με βάση δυο κριτήρια(συνδυασμένα): Το είδος της επένδυσης και την περιοχή στην οποία πραγματοποιείται. Τα ποσοστά φαίνονται στο πίνακα 2.4.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4

Ποσοστό φοροαπαλλαγής ανά ζώνη κινήτρων στο Ν.3299/04

Κατηγορία επένδυσης	Περιοχή Α	Περιοχή Β	Περιοχή Γ	Περιοχή Δ1	Περιοχή Δ2	Περιοχή Δ3
Κατηγορία 1	0%	50%	100%	100%	100%	100%
Κατηγορία 2	0%	50%	100%	100%	100%	100%
Κατηγορία 3	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Κατηγορία 4	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Κατηγορία 5	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Πηγή: Ν 3299/04, ίδια επεξεργασία

2.3.4 ΤΟ ΚΙΝΗΤΡΟ ΤΩΝ ΑΥΞΗΜΕΝΩΝ ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ

Το κίνητρο των *αυξημένων αποσβέσεων* αφορά τα πάγια περιουσιακά στοιχεία των επιχειρήσεων που αποκτήθηκαν μετά την έναρξη ισχύος του αναπτυξιακού νόμου. Συνίσταται στην παροχή δικαιώματος αύξησης των συντελεστών απόσβεσης με αποτέλεσμα την εμφάνιση μεγαλύτερου λειτουργικού κόστους, μειωμένων καθαρών κερδών και τελικά μικρότερου φορολογητέου ποσού. Οι συντελεστές των τακτικών αποσβέσεων εξαρτώνται από την περιοχή στην οποία θα εγκατασταθεί η επιχείρηση και τις βάρδιες εργασίας του εργατικού δυναμικού.

Στο νόμο 1262/82 τα ποσοστά ήταν τα ακόλουθα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5

Συντελεστές τακτικών αποσβέσεων ανά ζώνη κινήτρων/ βάρδιες εργασίας στο Ν.1262/82

Περιοχή	α' βάρδια	β' βάρδια	γ' βάρδια
Α	-	20%	40%
Β	20%	40%	80%
Γ	35%	70%	120%
Δ	50%	100%	150%

Πηγή: Ν 1262/82, ίδια επεξεργασία

Οι συντελεστές τακτικών αποσβέσεων φαίνονται στο πίνακα 2.6:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6

Συντελεστές τακτικών αποσβέσεων ανά ζώνη κινήτρων/ βάρδιες εργασίας στο Ν.1892/90

Περιοχή	α' βάρδια	β' βάρδια	γ' βάρδια
A	20%	40%	-
B	20%	40%	80%
Γ	35%	70%	120%
Δ	50%	100%	150%

Πηγή: Ν 1892/90, ίδια επεξεργασία

Συγκρίνοντας τους δυο πίνακες διαπιστώνουμε ότι ο νόμος 1262/82 δεν παρείχε το κίνητρο των αυξημένων αποσβέσεων για την πρώτη βάρδια της Α περιοχής ενώ ο νόμος 1892/90 δεν παρείχε το παραπάνω κίνητρο στην τρίτη βάρδια της Α περιοχής.

Στους νόμους 1262/82 και 1892/90 υπάρχουν και κάποιες ειδικές περιπτώσεις επενδύσεων οι οποίες εντάσσονται σε κάποια από τις προαναφερθείσες κατηγορίες του πίνακα αλλά δεν κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν.

Οι νόμοι 2601/98 και 3299/04 δεν παρέχουν το κίνητρο των αυξημένων αποσβέσεων

2.3.5 ΤΟ ΚΙΝΗΤΡΟ ΤΗΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ

Ένα άλλο κίνητρο είναι η *επιχορήγηση της επένδυσης* μέσω της δωρεάν παροχής από το δημόσιο ενός χρηματικού ποσού το οποίο καλύπτει μέρος της συνολικής δαπάνης.

Οι διαφορές ανάμεσα στους νόμους 1262/82 και 1892/90 εντοπίζονται στα ποσοστά επιχορήγησης των επενδύσεων μεταξύ των ζωνών περιοχών. Ο νόμος **1262/82** μάλιστα ανέφερε και τα κριτήρια που καθόριζαν το ύψος της επιχορήγησης για κάθε περιοχή και τα οποία είναι τα ακόλουθα:

- 1) Η σχέση της επένδυσης με βασικούς κλάδους - κλειδιά της οικονομίας.
- 2) Η τεχνολογία και η παραγωγικότητα της επένδυσης και ο βαθμός χρησιμοποίησης του παραγωγικού δυναμικού.

- 3) Το εθνικό οικονομικό συμφέρον, όπως η προοπτική εξαγωγών και υποκατάσταση εισαγωγών, η εξοικονόμηση ενέργειας, η χρήση εγχώριων πρώτων υλών, η χρήση εγχώριου κεφαλαιουχικού μηχανολογικού εξοπλισμού.
- 4) Το κοινωνικό συμφέρον, όπως η απασχόληση, η ρύπανση του περιβάλλοντος, η ποιότητα ζωής.
- 5) Ο φορέας της επένδυσης, όπως οι Συνεταιρισμοί, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι Έλληνες εργαζόμενοι του εξωτερικού και οι ναυτικοί.

Να τονιστεί ότι στον νόμο **1262/82** η επιχορήγηση της επένδυσης ελάμβανε διάφορες μορφές:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7

Μορφή επιχορήγησης με βάση το ύψος επένδυσης του νόμου 1262/82

Ύψος επένδυσης	Μορφή επιχορήγησης
<400 εκ.δρχ	Δωρεάν κάλυψη από το δημόσιο μέρους της επένδυσης
400-600εκ. δρχ	50% επιχορήγησης: δωρεάν κάλυψη από το δημόσιο, 50% επιχορήγησης: συμμετοχή του δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο της επιχ.
>600 εκ.δρχ	Εξ' ολοκλήρου συμμετοχή του δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο της επιχ

Πηγή: Ν 1262/82, ίδια επεξεργασία

Ειδική περίπτωση: Για επενδύσεις σε ξενοδοχεία άνω των 300 κλινών η επιχορήγηση περιορίζεται στο τμήμα της επένδυσης μέχρι 300 κλίνες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.8

Ποσοστό επιχορήγησης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 1262/82

Περιοχή	Ποσοστό επιχορήγησης επί της συνολικής επένδυσης
A	-
B	από 10% μέχρι 25%
Γ	από 15% μέχρι 40%
Δ	από 20% μέχρι 50%

Πηγή: Ν 1262/82, ίδια επεξεργασία

Στο νόμο **1892/90** τα ποσοστά επιχορήγησης είναι τα ακόλουθα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.9

Ποσοστό επιχορήγησης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 1892/90

Περιοχή	Ποσοστό επιχορήγησης επί της συνολικής επένδυσης
A	-
B	15%
Γ	25%
Δ	35%
Θράκη	50%

Πηγή: Ν 1892/90, ίδια επεξεργασία

Ειδική περίπτωση: Για επενδύσεις ξενοδοχειακών επιχειρήσεων που αφορούν ανέγερση ή επέκταση ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων τα ποσοστά επιχορήγησης είναι:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.10

Ποσοστό επιχορήγησης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 1892/90: Ειδική περίπτωση

Περιοχή	Ποσοστό επιχορήγησης επί της συνολικής επένδυσης
A	-
B	10%
Γ	15%
Δ	25%
Θράκη	35%

Πηγή: Ν 1892/90, ίδια επεξεργασία

Οι παραπάνω πίνακες δίνουν μια εικόνα των ποσοστών επιχορήγησης του εκάστοτε νόμου αλλά η σύγκριση δυσχεραίνεται λόγω της διακύμανσης που παρουσιάζουν τα ποσοστά επιχορήγησης του νόμου 1262/82.

Το κίνητρο της δωρεάν επιχορήγησης από το δημόσιο τμήματος της επένδυσης παρέχονταν και στο νόμο **2601/98**. Τα ποσοστά επιχορήγησης ανά ζώνη κινήτρων φαίνονται στο πίνακα 2.11

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.11

Ποσοστό επιχορήγησης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 2601/98

Περιοχή	Ποσοστό επιχορήγησης επί της ενισχυόμενης δαπάνης
Δ΄	40%
Γ΄	30%
Β΄	15%

Πηγή: Ν 2601/98, ίδια επεξεργασία

Στο νόμο **2601/98** αναφέρονται και κάποιες ειδικές περιπτώσεις επενδύσεων οι οποίες τυγχάνουν διαφορετικών, από τον πίνακα 2.11, ποσοστών επιχορήγησης. Θα αναφερθούν κάποιες ενδεικτικά.

Για ίδρυση ή επέκταση ξενοδοχειακών μονάδων παρέχονται σε όλες τις περιοχές, πλην της περιοχής Α', τα ακόλουθα ποσοστά ενισχύσεων:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.12

Ποσοστό επιχορήγησης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 2601/98: Ειδική περίπτωση

Περιοχή	Ποσοστά επιχορήγησης
Δ΄	25%
Γ΄	15%
Β΄	-

Πηγή: Ν 2601/98, ίδια επεξεργασία

- Για εκσυγχρονισμό ολοκληρωμένης μορφής ξενοδοχειακών μονάδων και τουριστικών οργανωμένων κατασκηνώσεων (campings) παρέχονται, σε όλες τις περιοχές περιλαμβανομένης και της Α', ενιαία ποσοστά ενίσχυσης ως εξής:

Επιχορήγηση 25%

- Για μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες παρέχονται, σε όλες τις περιοχές περιλαμβανομένης και της Α', ενιαία ποσοστά ενίσχυσης ως εξής:

Επιχορήγηση 40%

- Για συνεδριακά κέντρα, χιονοδρομικά κέντρα, αξιοποίηση ιαματικών πηγών, λιμένες σκαφών αναψυχής (μαρίνες), κέντρα θαλασσοθεραπείας, κέντρα τουρισμού υγείας και κέντρα προπονητικού-αθλητικού τουρισμού, παρέχονται σε όλες τις περιοχές περιλαμβανομένης και της Α', ενιαία ποσοστά ενίσχυσης ως εξής:

Επιχορήγηση 35%

- Ειδικά, προκειμένου για αυτοτελή συνεδριακά κέντρα τα οποία δημιουργούνται εκτός ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων, καθώς και για γήπεδα γκολφ, παρέχονται, σε όλες τις περιοχές περιλαμβανομένης και της Α', ενιαία ποσοστά ενίσχυσης ως εξής:

Επιχορήγηση 40%

Μια σύγκριση μεταξύ των πινάκων επιχορήγησης στους νόμους 1892/90 και 2601/98 αποκαλύπτει διαφορές στα ποσοστά επιχορήγησης.

Ο νόμος **3299/04** παρέχει το κίνητρο της επιχορήγησης με βάση δυο συνδυασμένα κριτήρια: Το είδος της επένδυσης και την περιοχή στην οποία πραγματοποιείται.

Ο πίνακας 2.13 μας δίνει τα ποσοστά επιχορήγησης ή εναλλακτικά τα ποσοστά επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης ανά ζώνη κινήτρων

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.13

Επιχορήγηση ή και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης του νόμου 3299/04

Κατηγορία επένδυσης	Περιοχή Α	Περιοχή Β	Περιοχή Γ	Περιοχή Δ1	Περιοχή Δ2	Περιοχή Δ3
Κατηγορία 1	0%	18%	30%	35%	40%	40%
Κατηγορία 2	0%	13%	25%	35%	35%	35%
Κατηγορία 3	40%	40%	40%	40%	40%	40%
Κατηγορία 4	30%	30%	35%	35%	40%	40%
Κατηγορία 5	35%	35%	35%	35%	35%	35%

Πηγή: Ν 3299/04, ίδια επεξεργασία

Στα ποσοστά του πίνακα 2.13, εκτός των επενδύσεων των περιοχών όπου εξαντλείται το όριο του Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων και εκτός των επενδύσεων της κατηγορίας 5, προστίθεται επιπλέον ποσοστό 5% συνολικά, εφόσον συντρέχει μία ή και περισσότερες προϋποθέσεις:

Τα ποσοστά του πίνακα 2.13 δύναται να αυξηθούν κατά 5% -εξαιρούνται οι ζώνες οι οποίες λαμβάνουν τα μέγιστα ποσοστά ενισχύσεων-εφόσον συντρέχει μια η περισσότερες από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- 1) Εγκατάσταση των επιχειρήσεων εντός Βιομηχανικών Επιχειρηματικών Περιοχών (Β.Ε.ΠΕ)
- 2) Ίδρυση ξενοδοχειακής μονάδας κατηγορίας 4 ή 5 αστέρων (Α ή ΑΑ τάξης)
- 3) Μετατροπή παραδοσιακού ή διατηρητέου σε ξενοδοχειακή μονάδα
- 4) Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείου με αναβάθμισή του σε κατηγορία 4 ή 5 αστέρων
- 5) Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείου χαρακτηρισμένου παραδοσιακού ή διατηρητέου.
- 6) Εγκατάσταση των τουριστικών επιχειρήσεων σε Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.)

Ειδικές περιπτώσεις νόμου 3299/04

Για τους παραμεθόριους νομούς Δράμας, Δωδεκανήσου, Έβρου, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Κιλκίς, Λέσβου, Ξάνθης, Πέλλας, Ροδόπης, Σάμου, Σερρών, Φλώρινας, Χίου, καθώς και για τους νομούς με κατά κεφαλή ΑΕΠ μικρότερο ή ίσο του εξήντα πέντε τοις εκατό (65%) του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του ιδίου έτους 2001, παρέχεται επιπλέον επιχορήγηση ή και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης ή επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης, ίση με το δεκαπέντε τοις εκατό (15%) επί του κόστους της ενισχυόμενης επένδυσης. Για νομούς με κατά κεφαλή ΑΕΠ μεγαλύτερο του εξήντα πέντε τοις εκατό (65%) του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του ιδίου έτους 2001, παρέχεται επιπλέον επιχορήγηση ή και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης ή επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης, ίση με το πέντε τοις εκατό (5%) επί του κόστους της ενισχυόμενης επένδυσης.

Σε κάθε περίπτωση τα παρεχόμενα ποσοστά επιχορήγησης και επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης καθώς και της επιδότησης του κόστους της δημιουργούμενης από το επενδυτικό σχέδιο απασχόλησης δεν δύναται να υπερβούν το 55%. Τα παρεχόμενα ποσοστά επιχορήγησης για αμοιβές μελετών συμβούλων δεν μπορούν να υπερβούν κατ'άνωτα το 50% αυτών.

Ο πίνακας 2.14 προσδιορίζει το ανώτατο χορηγούμενο ποσό ενίσχυσης για επενδυτικά σχέδια που υπερβαίνουν τα πενήντα εκατομμύρια (50.000.000) ευρώ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.14

Επιχορήγηση του νόμου 3299/04 για επενδύσεις άνω των 50 εκ. ευρώ.

Ύψος επένδυσης	Ποσοστό επιχορήγησης
>50 εκ. €	Για το τμήμα μέχρι 50 εκ. € → 100% του ανώτατου ορίου περιφ. ενίσχυσης
	Για το τμήμα 50-100 εκ. € → 50% του ανώτατου ορίου περιφ. ενίσχυσης
	Για το τμήμα πάνω από 100 εκ. € → 34% του ανώτατου ορίου περιφ. ενίσχυσης

Πηγή: Ν 3299/04, ίδια επεξεργασία

2.3.6 ΤΟ ΚΙΝΗΤΡΟ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ

Το κίνητρο της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης συνίσταται στην κάλυψη από το δημόσιο ενός τμήματος των δόσεων της χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτεται για την απόκτηση χρήσης μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού.

Ξεκινώντας με το νόμο **2601/98** (οι προηγούμενοι δεν παρέχουν το συγκεκριμένο κίνητρο) τα ποσοστά επιδότησης της χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι τα εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.15

Ποσοστό επιδότησης της χρηματοδοτικής μίσθωσης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 2601/98

Περιοχή	Ποσοστό επιδότησης της χρηματοδοτικής μίσθωσης υπολογιζόμενο επί της αξίας κτήσης από την εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης του ενισχυόμενου εξοπλισμού
Δ'	40%
Γ'	30%
Β'	15%

Πηγή: Ν 2601/98, ίδια επεξεργασία

Για ίδρυση ή επέκταση ξενοδοχειακών μονάδων παρέχονται σε όλες τις περιοχές, πλην της περιοχής Α', τα ποσοστά ενισχύσεων του πίνακα 2.15

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.16

Ποσοστό επιδότησης της χρηματοδοτικής μίσθωσης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 2601/98: Ειδική περίπτωση

Περιοχή	Ποσοστά επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης
Δ'	25%
Γ'	15%
Β'	-

Πηγή: Ν 2601/98, ίδια επεξεργασία

- Για εκσυγχρονισμό ολοκληρωμένης μορφής ξενοδοχειακών μονάδων και τουριστικών οργανωμένων κατασκηνώσεων (campings) παρέχονται, σε όλες τις περιοχές περιλαμβανομένης και της Α', ενιαία ποσοστά ενίσχυσης ως εξής:

Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης 25%

- Για μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες παρέχονται, σε όλες τις περιοχές περιλαμβανομένης και της Α', ενιαία ποσοστά ενίσχυσης ως εξής:

Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης 40%

- Για συνεδριακά κέντρα, χιονοδρομικά κέντρα, αξιοποίηση ιαματικών πηγών, λιμένες σκαφών αναψυχής (μαρίνες), κέντρα θαλασσοθεραπείας, κέντρα τουρισμού υγείας και κέντρα προπονητικού-αθλητικού τουρισμού, παρέχονται σε όλες τις περιοχές, περιλαμβανομένης και της Α', ενιαία ποσοστά ενίσχυσης ως εξής:

Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης 35%

- Για αυτοτελή συνεδριακά κέντρα τα οποία δημιουργούνται εκτός ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων, καθώς και για γήπεδα γκολφ, παρέχονται, σε όλες τις περιοχές περιλαμβανομένης και της Α', ενιαία ποσοστά ενίσχυσης ως εξής:

Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης 40%

Για επενδύσεις ή/ και προγράμματα χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού, όπως περιγράφονται παρακάτω, παρέχονται οι ενισχύσεις του πίνακα 2.17

- Μεταποιητικών επιχειρήσεων για την παραγωγή προϊόντων εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας ή νέων προϊόντων
- Επιχειρήσεων (εργαστηρίων) εφαρμοσμένης βιομηχανικής ενεργειακής, μεταλλευτικής, γεωργικής, δασικής, κτηνοτροφικής, ιχθυοκαλλιεργητικής έρευνας και επιχειρήσεων τεχνολογιών και βιομηχανικών σχεδίων
- Επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας
- Επιχειρήσεων ανάπτυξης λογισμικού
- Επιχειρήσεων προστασίας του περιβάλλοντος, περιορισμού της ρύπανσης του εδάφους, του υπεδάφους, των υδάτων και της ατμόσφαιρας, αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος και ανακύκλισης του ύδατος, εφόσον οι επενδύσεις ή τα προγράμματα αυτά πραγματοποιούνται από τις μεταποιητικές επιχειρήσεις, τις επιχειρήσεις παραγωγής ενέργειας και παραγωγής ηλεκτρισμού, τις μεταλλευτικές επιχειρήσεις, τις επιχειρήσεις βιομηχανικών ορυκτών και τις επιχειρήσεις λατόμησης μαρμάρων, από τις γεωργικές, κτηνοτροφικές και αλιευτικές επιχειρήσεις, από τις επιχειρήσεις Ο.Τ.Α. ή Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, από τις επιχειρήσεις υγρών καυσίμων και υγραερίων και από τις τουριστικές επιχειρήσεις
- Επιχειρήσεων αξιοποίησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, υποκατάστασης υγρών καυσίμων ή ηλεκτρικής ενέργειας με αέρια καύσιμα, επεξεργασμένα απορριπτόμενα υλικά από εγχώριες βιομηχανίες, κτλ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.17

Ποσοστό επιδότησης της χρηματοδοτικής μίσθωσης με βάση τη ζώνη κινήτρων του νόμου 2601/98: Ειδικές κατηγορίες επενδύσεων

Περιοχή	Ποσοστά επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης
Δ΄	40%
Γ΄	40%
Β΄	30%
Α΄	25%

Πηγή: Ν 2601/98, ίδια επεξεργασία

Στο νόμο **3299/04** παρέχονται τα ποσοστά επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης του πίνακα 2.18.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.18

Ποσοστό επιδότησης της χρηματοδοτικής μίσθωσης με βάση τη ζώνη κινήτρων και την κατηγορία επένδυσης του νόμου 3299/04

Κατηγορία επένδυσης	Περιοχή Α	Περιοχή Β	Περιοχή Γ	Περιοχή Δ1	Περιοχή Δ2	Περιοχή Δ3
Κατηγορία 1	0%	18%	30%	35%	40%	40%
Κατηγορία 2	0%	13%	25%	35%	35%	35%
Κατηγορία 3	40%	40%	40%	40%	40%	40%
Κατηγορία 4	30%	30%	35%	35%	40%	40%
Κατηγορία 5	35%	35%	35%	35%	35%	35%

Πηγή: Ν 3299/04, ίδια επεξεργασία

Οι ειδικές περιπτώσεις και τα ποσοστά που παρέχονται για αυτές είναι ακριβώς τα ίδια με αυτά του κινήτρου της επιχορήγησης οπότε δεν κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν.

Τα ποσοστά επιδότησης της χρηματοδοτικής μίσθωσης μεταξύ των νόμων 2601/98 και 3299/04 διαφέρουν ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι στο νόμο 3299/04 το είδος της επένδυσης και η περιοχή στην οποία πραγματοποιείται διαμορφώνουν από κοινού το ποσοστό της επιδότησης.

2.3.7 ΤΟ ΚΙΝΗΤΡΟ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕΝΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Ο νόμος **3299/04** παρέχει και το κίνητρο της επιδότησης του κόστους της δημιουργούμενης από το επενδυτικό σχέδιο απασχόλησης που συνίσταται στην κάλυψη από το δημόσιο, τμήματος του μισθολογικού κόστους των δημιουργούμενων, εντός της πρώτης τριετίας από την ολοκλήρωσή του επενδυτικού σχεδίου, θέσεων απασχόλησης.

Τα ποσοστά επιδότησης της απασχόλησης καθορίζονται από την περιοχή στην οποία πραγματοποιείται η επένδυση σε συνδυασμό με την κατηγορία της επένδυσης. Στον πίνακα 2.19 αποτυπώνονται τα ποσοστά επιδότησης της απασχόλησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.19

Ποσοστό επιδότησης της δημιουργούμενης απασχόλησης με βάση τη ζώνη κινήτρων και την κατηγορία επένδυσης του νόμου 3299/04

Κατηγορία επένδυσης	Περιοχή Α	Περιοχή Β	Περιοχή Γ	Περιοχή Δ1	Περιοχή Δ2	Περιοχή Δ3
Κατηγορία 1	0,0%	18,4%	35,1%	40,0%	45,5%	48,1%
Κατηγορία 2	0,0%	18,4%	33,2%	40,0%	45,5%	45,5%
Κατηγορία 3	40,0%	40,0%	40,0%	40,0%	40,0%	40,0%
Κατηγορία 4	35,0%	35,0%	40,0%	40,0%	45,5%	48,1%
Κατηγορία 5	35,0%	35,0%	35,0%	35,0%	35,0%	35,0%

Πηγή: Ν 3299/04, ίδια επεξεργασία

Το παραπάνω κίνητρο παρέχεται μόνο από το νόμο 3299/04 ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι σε όλα τα κίνητρα του προαναφερθέντα νόμου χρησιμοποιούνται συνδυαστικά τα κριτήρια του είδους της επένδυσης και της περιοχής στην οποία πραγματοποιείται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

3.1 ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 1262/82

Θέλοντας να σκιαγραφήσουμε εν μέρει τη χωρική κατανομή των επενδύσεων στη χώρα μας πριν το 1982, μπορούμε να πούμε ότι οι περισσότερες επενδύσεις συγκεντρώθηκαν στις μητροπολιτικές περιοχές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης με την πρωτεύουσα να καταλαμβάνει τη 'μερίδα του λέοντος'. Ακολουθούν νομοί οι οποίοι 'φιλοξενούν' μεγάλα αστικά κέντρα.

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερες εργασίες ασχολούνται με τη νέα οικονομική γεωγραφία σε μια προσπάθεια να ερμηνευτούν όσο το δυνατόν καλύτερα οι δυναμικές που αναπτύσσονται στο χώρο. Ο Κρούγκμαν το 1993 σε ένα υπόδειγμα γενικής ισορροπίας έδειξε ότι μια τυχαία κατανομή της παραγωγής σε Ν πόλεις οδηγεί σε ένα πρότυπο συγκέντρωσης της παραγωγής σε λίγες πόλεις. Εν συνεχεία η συσσώρευση ευνοεί τις περιοχές εκείνες που έχουν ένα ιστορικά κρίσιμο μέγεθος οικονομικής δραστηριότητας. Μια λοιπόν εξήγηση για τη διαμορφωμένη εικόνα στη χώρα μας θα μπορούσε να είναι ότι η Αθήνα και λιγότερο η Θεσσαλονίκη πιθανόν να ευνοήθηκαν από την αρχική κατανομή της παραγωγής. Στη συνέχεια η ύπαρξη των οικονομιών συγκέντρωσης αύξησε περαιτέρω την ελκτικότητα των προαναφερθέντων περιοχών δημιουργώντας μια αυτοτροφοδοτούμενη ανάπτυξη (Πετράκος και Ψυχάρης, 2004).

Τα κίνητρα που παρέχονται από τους εκάστοτε αναπτυξιακούς νόμους αποσκοπούν να κατευθύνουν τις επενδύσεις στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές, με τελικό σκοπό την γεφύρωση του αναπτυξιακού χάσματος μεταξύ των περιοχών και την ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης.

Ακολουθεί η ταξινόμηση των νομών με βάση την αξία των ολοκληρωμένων επενδύσεων του νόμου 1262/82 κατά την περίοδο 1982-87. Τα στοιχεία αφορούν την πρώτη ομάδα κινήτρων (επιχορήγηση, επιδότηση επιτοκίου, αυξημένες αποσβέσεις). Τα στοιχεία της δεύτερης ομάδας κινήτρων (φορολογικές εκπτώσεις, αυξημένες αποσβέσεις) για κάθε νομό δεν ήταν διαθέσιμα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1

Φθίνουσα ταξινόμηση των νομών με βάση το ύψος των επενδύσεων του νόμου 1262/82

Νομοί	Ύψος επενδύσεων (σε χιλ δρχ)	Πληθυσμός	Κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων (σε δρχ)	Έκταση (σε τετρ χλμ)
Ν. Καβάλας	2.614.716	137.360	19.035	2109
Ν. Δωδεκανήσου	2.270.083	152.580	14.878	2705
Ν. Λαρίσης	1.945.107	263.410	7.384	5350
Ν. Αχαΐας	1.939.914	290.270	6.683	3209
Ν. Πέλλης	1.652.862	135.260	12.220	2506
Ν. Ηρακλείου	1.648.651	255.680	6.448	2641
Ν. Φθιώτιδας	1.344.545	163.150	8.241	4368
Ν. Σερρών	1.254.741	194.840	6.440	3970
Ν. Λέσβου	1.227.973	101.010	12.157	2152
Ν. Κιλκίς	1.165.997	80.120	14.553	2614
Ν. Θεσσαλονίκης	1.118.027	915.550	1.221	3560
Ν. Χανίων	1.075.918	127.740	8.423	2376
Ν. Ξάνθης	991.491	92.930	10.669	1793
Ν. Έβρου	984.498	151.040	6.518	4242
Ν. Εύβοιας	933.042	194.030	4.809	3908
Ν.Αιτωλοακαρνανίας	877.465	221.120	3.968	5447
Ν. Ηλείας	870.868	158.210	5.505	2681
Ν. Καρδίτσας	848.328	123.650	6.861	2576
Ν. Ροδόπης	780.606	110.360	7.073	2543
Ν. Μεσσηνίας	773.542	156.180	4.953	2991
Ν. Μαγνησίας	746.811	186.690	4.000	2636
Ν. Ρεθύμνης	715.744	63.600	11.254	1496
Ν. Κυκλάδων	715.575	88.720	8.066	2572
Ν. Σάμου	699.797	39.480	17.725	778
Ν. Αργολίδας	661.794	94.220	7.024	2214
Ν. Αττικής	602.137	3.520.330	171	3808
Ν. Βοιωτίας	572.891	118.430	4.837	3211
Ν. Τρικάλων	569.762	136.290	4.181	3367
Ν. Λασιθίου	474.120	70.490	6.726	1823
Ν. Δράμας	468.491	95.770	4.892	3468
Ν. Ιωαννίνων	433.084	150.690	2.874	4990
Ν. Κέρκυρας	406.922	99.790	4.078	641
Ν. Χαλκιδικής	402.218	81.170	4.955	3281

N. Λακωνίας	384.119	91.440	4.201	3636
N. Ημαθίας	361.545	138.540	2.610	1712
N. Φλωρίνης	335.182	52.890	6.337	1863
N. Κορινθίας	318.975	124.990	2.552	2289
N. Πρεβέζης	277.327	56.880	4.876	1086
N. Θεσπρωτίας	265.345	42.090	6.304	1514
N. Γρεβενών	220.146	36.320	6.061	2338
N. Κοζάνης	189.775	152.610	1.244	3565
N. Φωκίδας	180.386	43.350	4.161	2121
N. Ζακύνθου	179.412	29.850	6.010	406
N. Πιερίας	168.599	110.250	1.529	1506
N. Καστοριάς	146.259	55.380	2.641	1685
N. Αρκαδίας	110.991	105.940	1.048	4419
N. Άρτης	109.448	81.000	1.351	1613
N. Κεφαλληνίας	99.326	29.560	3.360	935
N. Λευκάδας	96.879	20.960	4.622	325
N. Χίου	53.048	49.210	1.078	904
N. Ευρυτανίας	3.651	25.440	144	2045

Πηγή: Γεωργίου, (1991)

Μελετώντας τον πίνακα 3.1 παρατηρούμε ότι την πρώτη θέση ως προς το ύψος επένδυσης καταλαμβάνει ο νομός Καβάλας με συνολικό ύψος επενδύσεων 2.614.716 χιλ δρχ και ποσοστό περίπου 7% στο σύνολο των επενδύσεων. Ακολουθεί με μικρή διαφορά ο νομός Δωδεκανήσου στον οποίο αντιστοιχεί το 6% του συνολικού ύψους επενδύσεων. Οι νομοί Λάρισας και Αχαΐας έχουν ποσοστά κοντά στο 5% του συνολικού ύψους επενδύσεων. Την πρώτη δεκάδα των νομών κλείνει ο νομός Κιλκίς με ποσοστό περίπου 3% του συνολικού ύψους επενδύσεων. Να σημειωθεί ότι στη πρώτη δεκάδα δεν βρίσκονται οι νομοί Αττικής και Θεσσαλονίκης οι οποίοι 'φιλοξενούν' τα δυο μητροπολιτικά κέντρα της χώρας.

Το κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων είναι ένας δείκτης ευημερίας και ανάπτυξης ο οποίος σαφώς μας δίνει μια πληρέστερη εικόνα για το πώς πραγματικά διαχέεται η ανάπτυξη μέσω των επενδύσεων και τι τμήμα αυτής αντιστοιχεί σε κάθε κάτοικο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2

Φθίνουσα ταξινόμηση των νομών με βάση το κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων του Ν. 1262/82
(ύψος επενδύσεων/ κάτοικο)

Νομοί	Κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων	Νομοί	Κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων
1. Ν. Καβάλας	19.035	27. Ν. Μεσσηνίας	4.953
2. Ν. Σάμου	17.725	28. Ν. Δράμας	4.892
3. Ν. Δωδεκανήσου	14.878	29. Ν. Πρέβεζας	4.876
4. Ν. Κιλκίς	14.553	30. Ν. Βοιωτίας	4.837
5. Ν. Πέλλας	12.220	31. Ν. Εύβοιας	4.809
6. Ν. Λέσβου	12.157	32. Ν. Λευκάδας	4.622
7. Ν. Ρεθύμνης	11.254	33. Ν. Λακωνίας	4.201
8. Ν. Ξάνθης	10.669	34. Ν. Τρικάλων	4.181
9. Ν. Χανίων	8.423	35. Ν. Φωκίδας	4.161
10. Ν. Φθιώτιδας	8.241	36. Ν. Κέρκυρας	4.078
11. Ν. Κυκλάδων	8.066	37. Ν. Μαγνησίας	4.000
12. Ν. Λάρισας	7.384	38. Ν. Αιτωλοακαρνανίας	3.968
13. Ν. Ροδόπης	7.073	39. Ν. Κεφαλληνίας	3.360
14. Ν. Αργολίδας	7.024	40. Ν. Ιωαννίνων	2.874
15. Ν. Καρδίτσας	6.861	41. Ν. Καστοριάς	2.641
16. Ν. Λασιθίου	6.726	42. Ν. Ημαθίας	2.610
17. Ν. Αχαΐας	6.683	43. Ν. Κορινθίας	2.552
18. Ν. Έβρου	6.518	44. Ν. Πιερίας	1.529
19. Ν. Ηρακλείου	6.448	45. Ν. Άρτας	1.351
20. Ν. Σερρών	6.440	46. Ν. Κοζάνης	1.244
21. Ν. Φλώρινας	6.337	47. Ν. Θεσσαλονίκης	1.221
22. Ν. Θεσπρωτίας	6.304	48. Ν. Χίου	1.078
23. Ν. Γρεβενών	6.061	49. Ν. Αρκαδίας	1.048
24. Ν. Ζακύνθου	6.010	50. Ν. Αττικής	171
25. Ν. Ηλείας	5.505	51. Ν. Ευρυτανίας	144
26. Ν. Χαλκιδικής	4.955		

Πηγή: Γεωργίου, (1991)

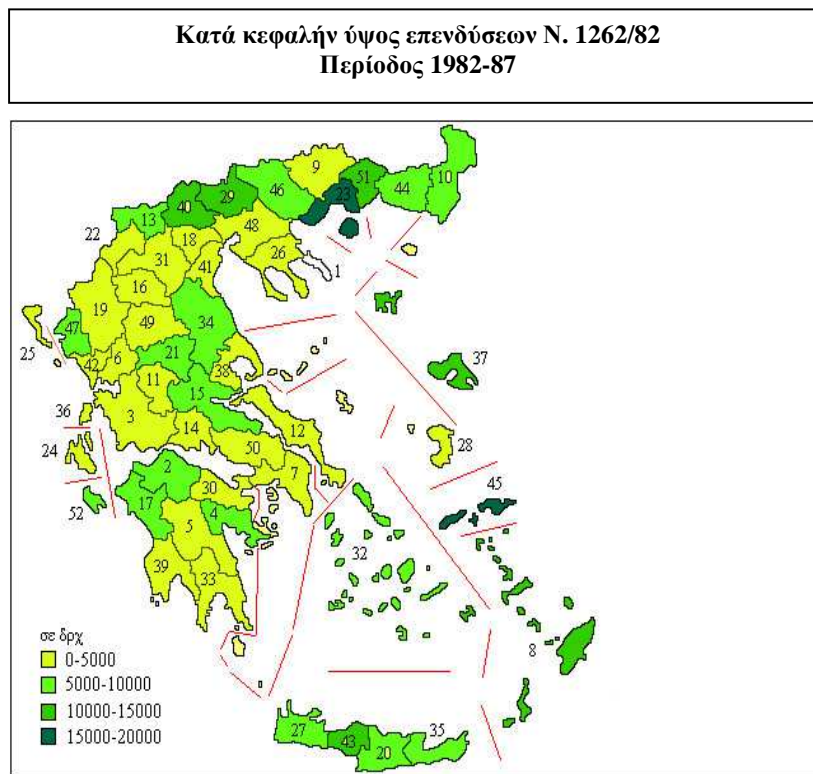
Κατατάσσοντας λοιπόν τους νομούς με βάση το κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων (πίνακας 3.2) στην πρώτη θέση, αναφορικά με την προηγούμενη ταξινόμηση, εξακολουθεί να βρίσκεται ο νομός Καβάλας, την ακολουθεί ο νομός Σάμου ενώ στην πρώτη δεκάδα εξακολουθούν να βρίσκονται οι νομοί Πέλλας, Λέσβου, Κιλκίς και Δωδεκανήσου με

κάποιες ανακατατάξεις. Οι νόμοι Ρεθύμνης, Ξάνθης, Χανίων και Φθιώτιδας ανέρχονται στην κλίμακα όσον αφορά τη νέα ταξινόμηση των νομών. Συνοψίζοντας να τονίσουμε ότι στην νέα κατάταξη των νομών ορισμένοι χάνουν θέσεις, άλλοι κερδίζουν ενώ αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι νομοί Αττικής και Θεσσαλονίκης υποχωρούν στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης.

Μια πιο εποπτική εικόνα για το πώς διαμορφώθηκε το ύψος των επενδύσεων ανά κάτοικο στο σύνολο της χώρας μπορεί να μας δώσει ένας χάρτης

ΧΑΡΤΗΣ 3.1

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Όπως φαίνεται και στο χάρτη το κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων είναι υψηλότερο σε νομούς της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, της Κεντρικής Μακεδονίας, της Κρήτης και των νησιών του Νοτίου Αιγαίου.

Στη συνέχεια θα καταγράψουμε τον αριθμό των επενδύσεων του νόμου 1262/82 σε κάθε νομό καθώς και τις θέσεις απασχόλησης που δημιουργήθηκαν από αυτές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3

Στοιχεία επενδύσεων νόμου 1262/82

Νομοί	Ύψος επενδύσεων (σε χιλ δρχ)	Αριθμός επενδύσεων	Ύψος ανά επένδυση (σε χιλ δρχ)	Νέες θέσεις εργασίας	Θέσεις ανά επένδυση
Ν. Καβάλας	2.614.716	97	26.956	276	2,85
Ν. Δωδεκανήσου	2.270.083	76	29.870	612	8,05
Ν. Λάρισας	1.945.107	86	22.618	719	8,36
Ν. Αχαΐας	1.939.914	46	42.172	382	8,30
Ν. Πέλλας	1.652.862	27	61.217	397	14,70
Ν. Ηρακλείου	1.648.651	53	31.107	595	11,23
Ν. Φθιώτιδας	1.344.545	49	27.440	440	8,98
Ν. Σερρών	1.254.741	43	29.180	436	10,14
Ν. Λέσβου	1.227.973	71	17.295	434	6,11
Ν. Κιλκίς	1.165.997	23	50.696	348	15,13
Ν. Θεσ/νίκης	1.118.027	50	22.361	613	12,26
Ν. Χανίων	1.075.918	45	23.909	273	6,07
Ν. Ξάνθης	991.491	26	38.134	313	12,04
Ν. Έβρου	984.498	61	16.139	354	5,80
Ν. Εύβοιας	933.042	37	25.217	496	13,41
Ν.Αιτωλ/νίας	877.465	28	31.338	233	8,32
Ν. Ηλείας	870.868	28	31.102	221	7,89
Ν. Καρδίτσας	848.328	40	21.208	271	6,78
Ν. Ροδόπης	780.606	19	41.085	258	13,58
Ν. Μεσσηνίας	773.542	39	19.834	339	8,69
Ν. Μαγνησίας	746.811	52	14.362	261	5,02
Ν. Ρεθύμνης	715.744	39	18.352	255	6,54
Ν. Κυκλάδων	715.575	26	27.522	195	7,50
Ν. Σάμου	699.797	28	24.993	151	5,39
Ν. Αργολίδας	661.794	31	21.348	222	7,16
Ν. Αττικής	602.137	30	20.071	128	4,27
Ν. Βοιωτίας	572.891	28	20.460	46	1,64
Ν. Τρικάλων	569.762	30	18.992	164	5,47
Ν. Λασιθίου	474.120	21	22.577	178	8,48
Ν. Δράμας	468.491	22	21.295	486	22,09
Ν. Ιωαννίνων	433.084	40	10.827	123	3,08
Ν. Κέρκυρας	406.922	22	18.496	97	4,41
Ν. Χαλκιδικής	402.218	18	22.345	123	6,83
Ν. Λακωνίας	384.119	34	11.298	155	4,56
Ν. Ημαθίας	361.545	16	22.597	252	15,75
Ν. Φλώρινας	335.182	10	33.518	90	9,00
Ν. Κορινθίας	318.975	25	12.759	150	6,00
Ν. Πρέβεζας	277.327	12	23.111	74	6,17
Ν. Θεσπρωτίας	265.345	10	26.535	25	2,50

N. Γρεβενών	220.146	12	18.346	140	11,67
N. Κοζάνης	189.775	5	37.955	18	3,60
N. Φωκίδας	180.386	10	18.039	82	8,20
N. Ζακύνθου	179.412	11	16.310	93	8,45
N. Πιερίας	168.599	10	16.860	88	8,80
N. Καστοριάς	146.259	7	20.894	169	24,14
N. Αρκαδίας	110.991	13	8.538	30	2,31
N. Αρτας	109.448	7	15.635	44	6,29
N. Κεφαλληνίας	99.326	7	14.189	33	4,71
N. Λευκάδας	96.879	5	19.376	41	8,20
N. Χίου	53.048	11	4.823	65	5,91
N. Ευρυτανίας	3.651	2	1.826	2	1,00
Σύνολο χώρας	37.288.133	1538	24.245	11.990	7,8

Πηγή: Γεωργίου, (1991)

Μελετώντας τον πίνακα 3.3 μπορούμε να εξάγουμε κάποια χρήσιμα συμπεράσματα. Καταρχήν η Καβάλα εκτός από το μεγαλύτερο ύψος επενδύσεων και κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων κατά την εξεταζόμενη περίοδο, έχει και τον μεγαλύτερο αριθμό επενδύσεων. Εντούτοις ο αριθμός των νέων θέσεων εργασίας στο νομό είναι μικρότερος από άλλους νομούς στους οποίους το ύψος επενδύσεων είναι μικρότερο. Ο αριθμός μάλιστα των απασχολούμενων ανά επένδυση στην Καβάλα (2,85) είναι πολύ μικρότερος από τον αντίστοιχο της χώρας (7,8). Το μεγαλύτερο μέσο ύψος επένδυσης παρατηρείται στο νομό Πέλλας ενώ το μικρότερο στο νομό Ευρυτανίας. Οι περισσότερες θέσεις εργασίας δημιουργήθηκαν στο νομό Λάρισας ενώ οι λιγότερες στο νομό Ευρυτανίας. Όσον αφορά το μέγεθος των απασχολούμενων ανά επένδυση, η μέγιστη τιμή του εμφανίζεται στο νομό Καστοριάς ενώ η ελάχιστη τιμή του στο νομό Ευρυτανίας. Όπως παρατηρεί ο Γεωργίου (1991) νομοί που παρουσιάζουν μεγάλο ύψος επενδύσεων εμφανίζουν μεγάλο ύψος ανά επένδυση και μεγάλο αριθμό νέων θέσεων απασχόλησης ανά επένδυση.

Προχωρώντας την ανάλυση θα μελετήσουμε αν η παροχή κινήτρων μέσω της διαίρεσης της επικράτειας σε αναπτυξιακές ζώνες, κατηύθυνε τελικά τις επενδύσεις σε περιοχές οι οποίες αντιμετωπίζουν αναπτυξιακά προβλήματα.

Όπως έχει προαναφερθεί στην παρούσα εργασία ο νόμος 1262/82 διαίρεσε την επικράτεια σε τέσσερις ζώνες κινήτρων (Α, Β, Γ, Δ) και ενέταξε σε αυτές ομάδες νομών με κριτήριο το αναπτυξιακό τους επίπεδο. Στην ζώνη Α εντάχθηκαν οι περισσότεροι αναπτυγμένες περιοχές της χώρας, στη Β οι αναπτυγμένες περιοχές οι οποίες σαφώς υστερούν όσον αφορά τα οικονομικά μεγέθη τους σε σχέση με τα δυο μητροπολιτικά

κέντρα της χώρας, στη ζώνη Γ οι αναπτυσσόμενες περιοχές ενώ στη ζώνη Δ εντάχθηκαν οι παραμεθόριες περιοχές.

Στον πίνακα 3.4 φαίνεται ακριβώς σε ποία ζώνη κινήτρων εντάσσεται κάθε νομός.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4

Ζώνες κινήτρων νόμου 1262/82

Νομοί	Ζώνες κινήτρων*
Ν. Αιτωλοακαρνανίας	Γ
Ν. Αργολίδας	B και Γ
Ν. Αρκαδίας	Γ
Ν. Άρτας	Γ
Ν. Αττικής	A και B
Ν. Αχαΐας	B και Γ
Ν. Βοιωτίας	B
Ν. Γρεβενών	Γ
Ν. Δράμας	Γ και Δ
Ν. Δωδεκανήσου	B και Δ
Ν. Έβρου	Δ
Ν. Εύβοιας	B και Γ
Ν. Ευρυτανίας	Γ
Ν. Ζακύνθου	Γ
Ν. Ηλείας	Γ
Ν. Ημαθίας	Γ
Ν. Ηρακλείου	B
Ν. Θεσπρωτίας	Γ και Δ
Ν. Θεσσαλονίκης	A και B
Ν. Ιωαννίνων	Γ και Δ
Ν. Καβάλας	Γ
Ν. Καρδίτσας	Γ
Ν. Καστοριάς	Γ και Δ
Ν. Κέρκυρας	Γ
Ν. Κεφαλληνίας	Γ
Ν. Κιλκίς	Γ και Δ
Ν. Κοζάνης	Γ
Ν. Κορινθίας	A και B
Ν. Κυκλάδων	Γ
Ν. Λακωνίας	Γ

N. Λάρισας	B
N. Λασιθίου	Γ
N. Λέσβου	Δ
N. Λευκάδας	Γ
N. Μαγνησίας	B
N. Μεσσηνίας	Γ
N. Ξάνθης	Δ
N. Πέλλας	Γ και Δ
N. Πιερίας	Γ
N. Πρέβεζας	Γ
N. Ρεθύμνης	Γ
N. Ροδόπης	Δ
N. Σάμου	Δ
N. Σερρών	Γ και Δ
N. Τρικάλων	Γ
N. Φθιώτιδας	Γ
N. Φλώρινας	Γ και Δ
N. Φωκίδας	Γ
N. Χαλκιδικής	Γ
N. Χανίων	Γ
N. Χίου	Δ

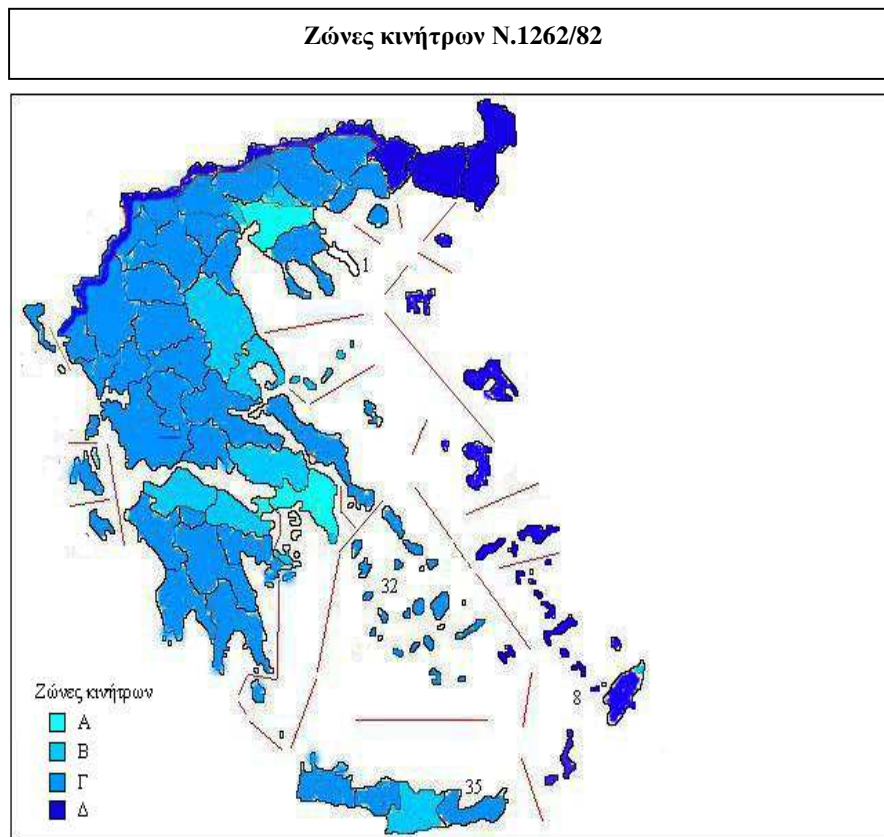
Πηγή: N.1262/82, ίδια επεξεργασία

*Σημείωση: Με έντονη γραφή σημειώνονται οι ζώνες κινήτρων στις οποίες εντάσσονται τα μικρότερα τμήματα των νομών

Παρατηρώντας τον πίνακα 3.4 διαπιστώνουμε ότι οι περισσότεροι νομοί εντάσσονται στη ζώνη Γ ακολουθεί η ζώνη Δ σε πλήθος ενταγμένων περιοχών εν συνεχεία η ζώνη Β ενώ οι λιγότεροι νομοί βρίσκονται στη ζώνη Α. Ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο που προκύπτει από τον πίνακα είναι ότι ορισμένοι νομοί εντάσσονται σε δυο ζώνες κινήτρων. Αυτό συμβαίνει γιατί στους συγκεκριμένους νομούς είτε υπάρχει αναπτυξιακό χάσμα μεταξύ ορισμένων περιοχών τους είτε κάποιες περιοχές τους αντιμετωπίζουν ειδικές συνθήκες (π.χ. παραμεθόριες περιοχές) επομένως δεν είναι δυνατόν να ενταχθούν στη ολότητα τους σε μια περιοχή κινήτρων. Ένα πρόβλημα λοιπόν που προκύπτει είναι η αδυναμία ακριβούς καταγραφής των επενδύσεων που έχουν πραγματοποιηθεί σε κάθε αναπτυξιακή ζώνη αφού τα στοιχεία επενδύσεων που αφορούν τους νομούς αναφέρονται στο σύνολο των νομών και όχι σε επιμέρους περιοχές τους. Όπως επισημαίνει ο Γεωργίου (1991), οποιαδήποτε προσπάθεια να ενταχθούν οι προαναφερθέντες νομοί στην ολότητα τους σε μία ζώνη οδηγεί σε υπερεκτίμηση και υποεκτίμηση των επενδύσεων στις ζώνες

κινήτρων. Για να ξεπεραστεί το πρόβλημα, ο Γεωργίου (1991) λαμβάνοντας υπόψιν τη διαίρεση της επικράτειας στο νόμο 1262/82 σε συνδυασμό με τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά των εξεταζόμενων νομών κατέληξε στα ποσοστά με τα οποία μετέχει κάθε τμήμα νομού στη μια ή στην άλλη ζώνη κινήτρων δημιουργώντας τον πίνακα 3.5. Ο πίνακας 3.5 απαρτίζεται από τον υποπίνακα 3.5.1 που περιέχει στοιχεία επενδύσεων της πρώτης ομάδας κινήτρων, τον υποπίνακα 3.5.2 που περιέχει στοιχεία επενδύσεων της δεύτερης ομάδας κινήτρων και τον υποπίνακα 3.5.3 ο οποίος είναι συγκεντρωτικός πίνακας.

ΧΑΡΤΗΣ 3.2

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5

Ολοκληρωμένες επενδύσεις νόμου 1262/82 κατά ζώνη κινήτρων

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5.1**Πρώτη ομάδα κινήτρων**

(επιχορήγηση, επιδότηση επιτοκίου, αυξημένες αποσβέσεις)

	A περιοχή	B περιοχή	Γ περιοχή	Δ περιοχή	Σύνολο
Ύψος επενδύσεων	1.066.762	8.467.418	19.595.827	8.158.119	37.288.133
Ποσοστό επενδύσεων στο σύνολο	2,86	22,70	52,55	21,87	100
Αριθμός νομών	2	7	33	9	51
κ.κ. ύψος επενδύσεων σε κάθε ζώνη	274	4.609	5.804	8.925	3.722

Πηγή:Γεωργίου, 1991

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5.2**Δεύτερη ομάδα κινήτρων**

(φορολογικές εκπτώσεις, αυξημένες αποσβέσεις)

	A περιοχή	B περιοχή	Γ περιοχή	Δ περιοχή	Σύνολο
Ύψος επενδύσεων	-	45.248.160	43.397.617	9.029.048	97.624.826
Ποσοστό επενδύσεων στο σύνολο	-	46,32	44,43	9,24	100
κ.κ. ύψος επενδύσεων σε κάθε ζώνη	-	24.631	12.854	9.878	9.751

Πηγή:Γεωργίου, (1991)

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5.3Συγκεντρωτικά αποτελέσματα(1^η + 2^η ομάδα)

	A περιοχή	B περιοχή	Γ περιοχή	Δ περιοχή	Σύνολο
Ύψος επενδύσεων	1.066.762	53.715.578	62.993.444	17.187.167	134.962.951
Ποσοστό επενδύσεων στο σύνολο	0,79	39,80	46,67	12,73	100
κ.κ. ύψος επενδύσεων σε κάθε ζώνη	274	29.240	18.659	18.804	13.473

Πηγή:Γεωργίου, (1991)

Όσον αφορά την πρώτη ομάδα κινήτρων (υποπίνακας 3.5.1), οι περισσότερες επενδύσεις έγιναν με διαφορά στην ζώνη Γ (52,55%) ακολουθεί η ζώνη Β (22,70%) λίγο πιο κάτω βρίσκεται η ζώνη Δ (21,87%) ενώ τελευταία με διαφορά βρίσκεται η ζώνη Α (2,86%).

Αναφορικά με τη δεύτερη ομάδα κινήτρων (υποπίνακας 3.5.2), οι περισσότερες επενδύσεις πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή Β (46,32%) ακολουθεί η περιοχή Γ (44,43%) με μικρή διαφορά ενώ στην τελευταία θέση πολύ πιο κάτω βρίσκεται η περιοχή Δ (9,24%) Να τονιστεί ότι στην περιοχή Α δεν παρέχονται κίνητρα της δεύτερης ομάδας κινήτρων.

Στα συγκεντρωτικά αποτελέσματα (πρώτη και δεύτερη ομάδα, υποπίνακας 3.5.3) οι περισσότερες επενδύσεις πραγματοποιήθηκαν στη περιοχή Γ (46,67%) ακολουθεί η περιοχή Β(39,80%) ενώ πιο χαμηλά βρίσκονται οι περιοχές Δ (12,73%) και Α(0,79%).

Από τις παρατηρήσεις που προηγήθηκαν μπορούμε να εξάγουμε κάποια χρήσιμα συμπεράσματα. Καταρχήν όσοι επενδυτές χρησιμοποίησαν την πρώτη ομάδα κινήτρων, προτίμησαν τις περιοχές που υπάγονταν κυρίως στην Γ ζώνη κινήτρων. Υψηλά επίσης ήταν και τα ποσοστά επενδύσεων που παρουσιάστηκαν στη ζώνη Δ. Τα υψηλά ποσοστά κινήτρων που προσφέρονται σε αυτές τις περιοχές φαίνεται ότι προσέλκυσαν επενδύσεις. Η προτίμηση όμως που έδειξαν οι επενδυτές στην πρώτη ομάδα κινήτρων, όσον αφορά τις προαναφερθείσες περιοχές, θα μπορούσε να ερμηνευτεί από την ανασφάλεια που προκαλεί η αναπτυξιακή οικονομικά υστέρηση αυτών των περιοχών. Πιο συγκεκριμένα, σε περιοχές όπου το επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας δεν είναι αρκετά υψηλό, οι περισσότεροι

επενδυτές μη προσβλέποντας σε υψηλά οικονομικά κέρδη δεν επιλέγουν τη δεύτερη ομάδα κινήτρων η οποία αφορά κυρίως τη φορολογία των κερδών αλλά επιλέγουν τη πρώτη ομάδα η οποία τους δίνει ισχυρά κίνητρα να ιδρύσουν νέες επιχειρήσεις (Γεωργίου, 1991).

Οι επενδυτές που χρησιμοποίησαν τη δεύτερη ομάδα κινήτρων προτίμησαν κυρίως τις ζώνες Β (46,32%) και Γ (44,43%). Όσον αφορά την επιλογή κυρίως της Β ζώνης για την πραγματοποίηση επενδύσεων αυτή μπορεί να εξηγηθεί από το επίπεδο υποδομών και την εγγύτητα στις μεγάλες αγορές που προσφέρουν οι περιοχές της Β ζώνης. Αναφορικά με την επιλογή της δεύτερης ομάδας κινήτρων στις προαναφερθείσες περιοχές αυτή θα μπορούσε να αιτιολογηθεί από το σχετικά υψηλό επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας (ύπαρξη πολλών επιχειρήσεων) των περισσότερων υπαγόμενων νομών και κατ' επέκταση τις υψηλότερες προσδοκίες κέρδους. Αυτοί οι παράγοντες θα μπορούσαν να συμβάλουν στη προσπάθεια επέκτασης και εκσυγχρονισμού των υφιστάμενων επιχειρήσεων. Αν συνυπολογίσουμε και το γεγονός ότι τα κίνητρα της δεύτερης ομάδας απευθύνονται κυρίως σε επενδύσεις επέκτασης και εκσυγχρονισμού επιχειρήσεων ενώ ευνοούν παράλληλα τις επιχειρήσεις υψηλής κερδοφορίας μπορούμε εύκολα να αντιληφθούμε γιατί επιλέχθηκαν αυτά τα κίνητρα (Γεωργίου, 1991).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.6

Διάρθρωση των επενδύσεων του νόμου 1262/82 ανά τομέα παραγωγής

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ/ ΝΟΜΟΙ	Πρωτογενής τομέας (% στο σύνολο του νομού)	Δευτερογενής τομέας (% στο σύνολο του νομού)	Τριτογενής τομέας (% στο σύνολο του νομού)
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	7,9%	73,97%	18,12%
N. Δράμας	8,18%	91,82%	0%
N. Έβρου	9,62%	61,33%	29,05%
N. Ξάνθης	9,19%	79,92%	10,89%
N. Ροδόπης	0,64%	94,33%	5,03%
N. Καβάλας	8,89%	67,21%	23,9%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	7,96%	85,05%	6,99%
N. Ημαθίας	26,09%	71,99%	1,91%

N. Θεσσαλονίκης	0,68%	98,74%	0,58%
N. Κιλκίς	2,86%	97,14%	0%
N. Πιερίας	7,90%	92,1%	0%
N. Σερρών	18,90%	69,87%	11,23%
N. Χαλκιδικής	10,90%	48,51%	40,59%
N. Πέλλας	3,50%	89,80%	6,69%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	7,70%	92,30%	0%
N. Γρεβενών	5,89%	94,11%	0%
N. Καστοριάς	23,50%	76,50%	0%
N. Κοζάνης	0%	100%	0%
N. Φλωρίνης	6,36%	93,64%	0%
ΗΠΕΙΡΟΣ	16,34%	65,05%	18,61%
N. Άρτας	45,95%	54,05%	0%
N. Θεσπρωτίας	1,67%	45,71%	52,62%
N. Ιωαννίνων	23,68%	74,97%	1,35%
N. Πρεβέζης	7,23%	72,40%	20,37%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	11,30%	80,22%	8,48%
N. Καρδίτσας	14,10%	79,02%	6,88%
N. Λαρίσης	10,13%	82,89%	6,97%
N. Μαγνησίας	5,08%	77,73%	17,19%
N. Τρικάλων	19,30%	76,14%	4,56%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	2,77%	41,46%	55,77%
N. Ζακύνθου	0%	51,65%	48,35%
N. Κέρκυρας	3,24%	49,82%	46,94%
N. Κεφαλληνίας	0%	8,05%	91,95%
N. Λευκάδας	8,8%	21,75%	69,45%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	15,10%	77,11%	7,78%
N. Αιτωλοακαρνανίας	10,33%	87,04%	2,63%
N. Αχαΐας	1%	87,76%	11,23%
N. Ηλείας	51,31%	43,40%	5,30%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	10,72%	81,20%	8,08%
N. Βοιωτίας	4,49%	88,93%	6,58%

N. Ευβοίας	27,07%	59,72%	13,22%
N. Φθιώτιδας	1,85%	91,89%	6,26%
N. Φωκίδος	12,36%	87,64%	0%
ΑΤΤΙΚΗ	2,30%	67,11%	30,59%
N. Αττικής	2,30%	67,11%	30,59%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	6%	78,03%	15,97%
N. Αργολίδος	9,11%	58,28%	32,61%
N. Αρκαδίας	25,09%	74,91%	0%
N. Κορινθίας	9,04%	66,10%	24,86%
N. Λακωνίας	1,19%	86,18%	12,64%
N. Μεσσηνίας	1,75%	96,25%	2%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	7,64%	45,95%	46,41%
N. Λέσβου	2,23%	63,79%	33,97%
N. Σάμου	13,75%	14,95%	71,30%
N. Χίου	52,35%	41,86%	5,79%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	1,47%	23,58%	74,95%
N. Κυκλάδων	1,98%	19,91%	78,11%
N. Δωδεκανήσου	1,31%	24,74%	73,95%
ΚΡΗΤΗ	3,35%	39,07%	57,58%
N. Ηρακλείου	2,93%	35,29%	61,78%
N. Λασιθίου	11,43%	23,63%	64,94%
N. Ρεθύμνου	3,68%	35,92%	60,40%
N. Χανίων	0,21%	53,76%	46,03%

Πηγή: Γεωργίου, (1991)

Παρατηρώντας τον πίνακα με την ποσοστιαία διάρθρωση των επενδύσεων του νόμου 1262/82 ανά τομέα παραγωγής διαπιστώνουμε ότι:

Οι περισσότερες επενδύσεις σε επίπεδο νομών και περιφερειών πραγματοποιήθηκαν στο δευτερογενή τομέα. Οι περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας, Κεντρικής Μακεδονίας και Στερεάς Ελλάδας και συνεπώς οι νομοί που τις απαρτίζουν παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά επένδυσης στον δευτερογενή τομέα.

Στο τριτογενή τομέα υψηλά ποσοστά επενδύσεων εμφανίζουν οι νησιωτικές περιφέρειες των Ιόνιων Νησιών, Βόρειου Αιγαίου, Νότιου Αιγαίου και Κρήτης και οι αντίστοιχοι νομοί. Το μεγαλύτερο μερίδιο στις επενδύσεις του τριτογενή τομέα στις προαναφερθείσες περιοχές καταλαμβάνουν οι τουριστικές επενδύσεις.

Στο πρωτογενή τομέα πραγματοποιήθηκε μικρός αριθμός επενδύσεων. Το μικρό ποσοστό επενδύσεων στον πρωτογενή τομέα οφείλεται στη στασιμότητα που παρουσιάζει και κατά συνέπεια στην έλλειψη προσαρμογής στις νέες εξελίξεις. Παράγοντες που οδήγησαν τον πρωτογενή τομέα σε αυτή τη δυσχερή θέση είναι η χαμηλή παραγωγικότητα, τα μικρά εισοδήματα και γενικότερα τα διαρθρωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει καθώς και η μη υπαγωγή, στο νόμο 1262/82, επενδύσεων του πρωτογενή τομέα που προβλέπονταν στους κοινοτικούς κανονισμούς (Γεωργίου, 1991).

3.2 ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 1892/90

Προχωρώντας στον επόμενο αναπτυξιακό νόμο, 1892/90, θα μελετήσουμε την συμβολή του στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη με βάση στοιχεία επενδύσεων της περιόδου 1991-96 και θα καταγράψουμε τις διαφορές του με τον προηγούμενο αναπτυξιακό νόμο τον 1262/82.

Στον πίνακα 3.7 ταξινομούνται οι νομοί κατά φθίνουσα σειρά με βάση το ύψος των επενδύσεων. Τα στοιχεία αφορούν το μέσο ύψος των εγκεκριμένων επενδύσεων της περιόδου 1991-1996.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.7

Φθίνουσα ταξινόμηση των νομών με βάση το μέσο ύψος επενδύσεων του νόμου 1892/90

Νομοί	Μέσο ύψος επενδύσεων (σε χιλ δρχ)	Πληθυσμός	Κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων (σε δρχ)	Έκταση (σε τετρ χλμ)
Ν. Ροδόπης	20.028.141	103.190	194.090	2.543
Ν. Έβρου	19.625.718	143.752	136.525	4.242
Ν. Αττικής	19.036.771	3.523.407	5.403	3.808
Ν. Ξάνθης	14.780.746	91.063	162.314	1.793
Ν. Χαλκιδικής	9.750.261	93.653	104.111	3.281
Ν. Δωδεκανήσου	9.210.820	163.476	56.344	2.705
Ν. Κιλκίς	7.748.674	81.710	94.832	2.614

N. Μαγνησίας	6.414.960	198.434	32.328	2.636
N. Βοιωτίας	6.367.524	134.108	47.481	3.211
N. Φθιώτιδας	5.841.810	171.274	34.108	4.368
N. Εύβοιας	5.771.781	208.408	27.695	3.908
N. Θεσσαλονίκης	5.488.147	946.864	5.796	3.560
N. Ηρακλείου	4.035.249	264.906	15.233	2.641
N. Λασιθίου	3.580.897	71.279	50.238	1.823
N. Αχαΐας	3.331.789	300.078	11.103	3.209
N. Λάρισας	3.258.746	270.612	12.042	5.350
N. Φλώρινας	3.090.534	53.147	58.151	1.863
N. Ημαθίας	2.786.689	139.934	19.914	1.712
N.Αιτωλοακαρνανίας	2.678.292	228.180	11.738	5.447
N. Μεσσηνίας	2.640.482	166.964	15.815	2.991
N. Λέσβου	2.443.309	105.082	23.252	2.152
N. Ρεθύμνης	2.360.418	70.095	33.675	1.496
N. Ηλείας	2.317.590	179.429	12.916	2.681
N. Πέλλας	2.290.593	138.761	16.508	2.506
N. Ιωαννίνων	2.005.950	158.193	12.680	4.990
N. Καβάλας	1.983.196	135.937	14.589	2.109
N. Χανίων	1.978.973	133.774	14.794	2.376
N. Δράμας	1.977.763	96.554	20.484	3.468
N. Σερρών	1.973.354	192.828	10.234	3.970
N. Κορινθίας	1.928.556	141.823	13.598	2.289
N. Κοζάνης	1.732.412	150.386	11.520	3.565
N. Φωκίδας	1.588.982	44.183	35.964	2.121
N. Κυκλάδων	1.461.244	94.005	15.545	2.572
N. Πιερίας	1.428.165	116.763	12.231	1.506
N. Κέρκυρας	1.381.732	107.592	12.842	641
N. Σάμου	1.366.497	41.965	32.563	778
N. Αρκαδίας	1.330.495	105.309	12.634	4.419
N. Ζακύνθου	1.263.896	32.557	38.821	406
N. Αργολίδας	1.186.070	97.636	12.148	2.214
N. Πρέβεζας	1.052.629	58.628	17.954	1.086
N. Καρδίτσας	1.046.461	126.854	8.249	2.576
N. Χίου	1.031.068	52.184	12.742	904
N. Τρικάλων	1.029.774	138.946	7.411	3.367
N. Κεφαλληνίας	788.654	32.474	24.286	935
N. Γρεβενών	777.019	36.797	21.117	2.338
N. Λακωνίας	768.457	95.696	8.030	3.636

N. Άρτας	540.995	78.719	6.873	1.613
N. Καστοριάς	520.535	52.685	9.880	1.685
N. Θεσπρωτίας	453.609	44.188	10.265	1.514
N. Λευκάδας	173.460	21.111	8.217	325
N. Ευρυτανίας	139.872	24.307	5.754	2.045

Πηγή: Ν.1892/90, ίδια επεξεργασία

Μελετώντας τα στοιχεία του πίνακα διαπιστώνουμε ότι την πρώτη θέση ως προς το μέσο ύψος επένδυσης καταλαμβάνει ο νομός Ροδόπης με ύψος επενδύσεων 20.028.141 χιλ δρχ. Ακολουθεί ο νομός Έβρου με ύψος επενδύσεων 19.625.718 χιλ δρχ ενώ στην τρίτη θέση βρίσκεται ο νομός Αττικής με μικρή διαφορά. Στο νομό Ξάνθης πραγματοποιήθηκαν επενδύσεις μέσου ύψους 14.780.746 χιλ δρχ ενώ η πρώτη δεκάδα συμπληρώνεται με νομούς στους οποίους το ύψος των επενδύσεων δεν ξεπερνάει τις 10.000.000 χιλ δρχ. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο νομός Αττικής ανήλθε αρκετά στην κατάταξη των νομών όσον αφορά το ύψος των επενδύσεων σε σχέση με τον προηγούμενο αναπτυξιακό νόμο.

Στη συνέχεια κατατάσσουμε τους νομούς με βάση το κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων (πίνακας 3.8).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.8

Φθίνουσα ταξινόμηση των νομών με βάση το κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων (ύψος επενδύσεων/ κάτοικο) του νόμου 1892/90

Νομοί	Μέσο κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων (σε δρχ)
N. Ροδόπης	194090
N. Ξάνθης	162314
N. Έβρου	136525
N. Χαλκιδικής	104111
N. Κιλκίς	94832
N. Φλώρινας	58151
N. Δωδεκανήσου	56344
N. Λασιθίου	50238
N. Βοιωτίας	47481
N. Ζακύνθου	38821
N. Φωκίδας	35964
N. Φθιώτιδας	34108
N. Ρεθύμνης	33675

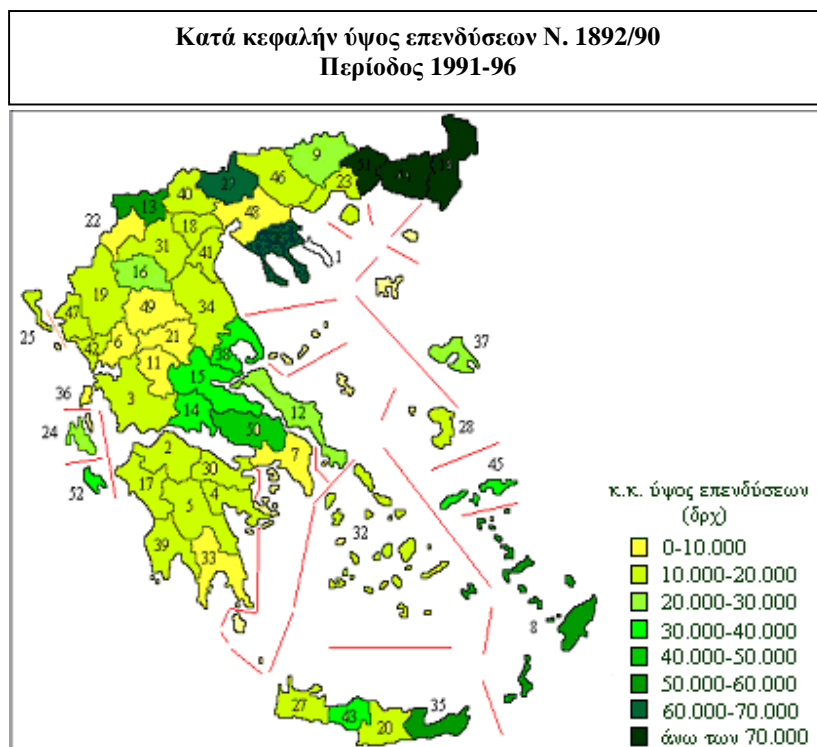
N. Σάμου	32563
N. Μαγνησίας	32328
N. Εύβοιας	27695
N. Κεφαλληνίας	24286
N. Λέσβου	23252
N. Γρεβενών	21117
N. Δράμας	20484
N. Ημαθίας	19914
N. Πρέβεζας	17954
N. Πέλλας	16508
N. Μεσσηνίας	15815
N. Κυκλάδων	15545
N. Ηρακλείου	15233
N. Χανίων	14794
N. Καβάλας	14589
N. Κορινθίας	13598
N. Ηλείας	12916
N. Κέρκυρας	12842
N. Χίου	12742
N. Ιωαννίνων	12680
N. Αρκαδίας	12634
N. Πιερίας	12231
N. Αργολίδας	12148
N. Λάρισας	12042
N. Αιτωλοακαρνανίας	11738
N. Κοζάνης	11520
N. Αχαΐας	11103
N. Θεσπρωτίας	10265
N. Σερρών	10234
N. Καστοριάς	9880
N. Καρδίτσας	8249
N. Λευκάδας	8217
N. Λακωνίας	8030
N. Τρικάλων	7411
N. Άρτας	6873
N. Θεσσαλονίκης	5796
N. Ευρυτανίας	5754
N. Αττικής	5403

Πηγή: Ν. 1892/90, ίδια επεξεργασία

Το κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων όπως έχουμε προαναφέρει και σε προηγούμενο τμήμα της παρούσας εργασίας, μας δίνει μια καλύτερη εικόνα για το πώς “καρπώνονται” οι κάτοικοι τμήμα της ανάπτυξης που επέρχεται μέσω των επενδυτικών πρωτοβουλιών. Παρατηρώντας λοιπόν τον πίνακα 3.8, να τονίσουμε ότι τις πρώτες θέσεις εξακολουθούν να καταλαμβάνουν νομοί οι οποίοι βρίσκονται ψηλά και στην κατάταξη με βάση το ύψος των επενδύσεων (νομοί Ροδόπης, Ξάνθης, Έβρου). Τη δεκάδα συμπληρώνουν νομοί οι οποίοι και στην προηγούμενη κατάταξη βρίσκονταν σε υψηλές θέσεις με κάποιες όμως ανακατατάξεις. Αξίζει να σημειωθεί η κατακόρυφη πτώση του νομού Αττικής στην τελευταία θέση από την τρίτη στην οποία βρίσκονταν με βάση το ύψος των επενδύσεων. Το γεγονός αυτό εξηγείται από το τεράστιο μέγεθος πληθυσμού στο οποίο κατανέμεται άτυπα το συγκεκριμένο ύψος επενδύσεων. Το ίδιο συμβαίνει και με το νομό Θεσσαλονίκης ο οποίος βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις της κλίμακας.

Ο χάρτης που παρατίθεται στη συνέχεια αποτυπώνει το επίπεδο του κατά κεφαλήν ύψους επενδύσεων στους νομούς της χώρας. Διαμορφώνεται έτσι μια πιο σφαιρική εικόνα.

ΧΑΡΤΗΣ 3.3

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Όπως βλέπουμε στο χάρτη 3.3, το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων παρατηρείται σε νομούς της περιφέρειας ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας καθώς και στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.9

Φθίνουσα ταξινόμηση των νομών με βάση το ύψος των επενδύσεων του νόμου 1892/90

Νομοί	Ύψος επενδύσεων (σε χιλ δρχ)	Αριθμός επενδύσεων	Ύψος ανά επένδυση (σε χιλ δρχ)	Νέες θέσεις εργασίας	Θέσεις ανά επένδυση
N. Ροδόπης	120.168.846	131	917.319	3.207	24,48
N. Έβρου	117.754.308	256	459.978	3.164	12,36
N. Αττικής	114.220.626	386	295.908	2.546	6,6
N. Ξάνθης	88.684.476	125	709.476	3.696	29,57
N. Χαλκιδικής	58.501.566	67	873.158	1.128	16,84
N. Δωδεκανήσου	55.264.920	195	283.410	2.037	10,45
N. Κιλκίς	46.492.044	115	404.279	1.523	13,24
N. Μαγνησίας	38.489.760	74	520.132	607	8,2
N. Βοιωτίας	38.205.144	87	439.140	762	8,76
N. Φθιώτιδας	35.050.860	72	486.818	1.467	20,38
N. Εύβοιας	34.630.686	129	268.455	431	3,34
N. Θεσ/νίκης	32.928.882	170	193.699	692	4,07
N. Ηρακλείου	24.211.494	75	322.820	666	8,88
N. Λασιθίου	21.485.382	50	429.708	311	6,22
N. Αχαΐας	19.990.734	66	302.890	279	4,23
N. Λαρίσης	19.552.476	65	300.807	339	5,22
N. Φλώρινας	18.543.204	33	561.915	212	6,42
N. Ημαθίας	16.720.134	52	321.541	423	8,13
N. Αιτωλ/νίας	16.069.752	88	182.611	376	4,27
N. Μεσσηνίας	15.842.892	62	255.531	368	5,94
N. Λέσβου	14.659.854	83	176.625	374	4,51
N. Ρεθύμνης	14.162.508	50	283.250	306	6,12
N. Ηλείας	13.905.540	87	159.834	535	6,15
N. Πέλλας	13.743.558	69	199.182	767	11,12
N. Ιωαννίνων	12.035.700	115	104.658	227	1,97
N. Χανίων	11.873.838	74	160.457	317	4,28

N. Δράμας	11.866.578	43	275.967	208	4,84
N. Σερρών	11.840.124	66	179.396	442	6,7
N. Κορινθίας	11.571.336	35	330.610	223	6,37
N. Κοζάνης	10.394.472	63	164.992	340	5,4
N. Καβάλας	9.915.980	58	170.965	350	6,03
N. Κυκλάδων	8.767.464	59	148.601	317	5,37
N. Πιερίας	8.568.990	55	155.800	266	4,84
N. Κέρκυρας	8.290.392	43	192.800	167	3,88
N. Σάμου	8.198.982	55	149.072	230	4,18
N. Αρκαδίας	7.982.970	49	162.918	245	5
N. Φωκίδας	7.944.910	14	567.494	131	9,36
N. Αργολίδας	7.116.420	40	177.911	112	2,8
N. Πρέβεζας	6.315.774	30	210.526	124	4,13
N. Καρδίτσας	6.278.766	33	190.266	134	4,06
N. Χίου	6.186.408	30	206.214	65	2,17
N. Τρικάλων	6.178.644	33	187.232	96	2,91
N. Ζακύνθου	5.055.584	23	219.808	205	8,91
N. Γρεβενών	4.662.114	16	291.382	92	5,75
N. Λακωνίας	4.610.742	35	131.735	95	2,71
N. Κεφαλληνίας	3.943.270	32	123.227	45	1,41
N. Άρτης	3.245.970	18	180.332	94	5,22
N. Καστοριάς	3.123.210	21	148.724	107	5,1
N. Θεσπρωτίας	2.721.654	29	93.850	73	2,52
N. Λευκάδας	867.300	7	123.900	26	3,71
N. Ευρυτανίας	559.488	3	186.496	24	8

Πηγή: N. 1892/90, ίδια επεξεργασία

Παρατηρώντας τον πίνακα διαπιστώνουμε ότι την πρώτη θέση ως προς το ύψος επενδύσεων την περίοδο 1991-96 καταλαμβάνει ο νομός Ροδόπης με συνολικό ύψος επενδύσεων 120.168.846 χιλ δρχ. Ο συγκεκριμένος νομός έχει και το μεγαλύτερο ύψος ανά επένδυση (917.319 χιλ δρχ) ενώ και ο αριθμός των επενδύσεων που έχουν εγκριθεί (131) είναι από τους υψηλότερους στη χώρα. Όσον αφορά τον αριθμό απασχολούμενων ανά επένδυση στο νομό Ροδόπης (24,48), είναι ο δεύτερος υψηλότερος μετά το νομό Ξάνθης. Οι περισσότερες επενδύσεις πραγματοποιήθηκαν στο νομό Αττικής (386) ενώ οι λιγότερες στο νομό Ευρυτανίας (3). Όπως προαναφέρθηκε το μεγαλύτερο ύψος ανά επένδυση εμφανίζεται στο νομό Ροδόπης (917.319 χιλ δρχ) ενώ το μικρότερο στο νομό

Θεσπρωτίας (93.850 χιλ δρχ).Οι περισσότερες θέσεις εργασίας δημιουργήθηκαν στο νομό Ξάνθης(3.696) ενώ οι λιγότερες στο νομό Ευρυτανίας (24). Τέλος ο μεγαλύτερος αριθμός απασχολουμένων ανά επένδυση εμφανίζεται στο νομό Ξάνθης (29,57) ενώ ο μικρότερος εμφανίζεται στο νομό Κεφαλληνίας (1,41) Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την περίοδο 1991-1996 ο νομός Αττικής ανήλθε στην κατάταξη όσον αφορά το ύψος και τον αριθμό επενδύσεων καθώς και τις νέες θέσεις εργασίας φτάνοντας στις πρώτες θέσεις της κλίμακας.

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε την διαίρεση της επικράτειας σε περιοχές. Ο νόμος 1892/90 διαίρεσε τη χώρα σε πέντε ζώνες (Α,Β,Γ,Δ) ανάλογα με το αναπτυξιακό επίπεδο των νομών. Στη ζώνη Α εντάχθηκαν οι περισσότερο αναπτυγμένες περιοχές της χώρας, στη Β οι περιοχές οι οποίες υστερούν σε σχέση με τις περιοχές της Α, στη Γ εντάχθηκαν οι αναπτυσσόμενες περιοχές και στη Δ οι παραμεθόριες περιοχές. Να τονιστεί ότι η διαίρεση της επικράτειας είναι σχεδόν ίδια με αυτήν που ακολουθήθηκε στο νόμο 1262/82. Οι αλλαγές αφορούν σε μικρά τμήματα νομών και επαρχίες και δεν μπορούν να κατευθύνουν σε μεγάλο βαθμό τις επενδύσεις. Έτσι η αναφορά μας στις αναπτυξιακές ζώνες θα είναι σύντομη αφού ουσιαστικά αναπαράγει όσα έχουν προαναφερθεί στο νόμο 1262/82.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.10

Ζώνες κινήτρων του νόμου 1892/90

Νομοί	Ζώνες κινήτρων*
Ν.Αιτωλοακαρνανίας	Γ
Ν. Αργολίδας	Β και Γ
Ν. Αρκαδίας	Γ
Ν. Άρτας	Γ
Ν. Αττικής	Α και Β
Ν. Αχαΐας	Β και Γ
Ν. Βοιωτίας	Β
Ν. Γρεβενών	Γ
Ν. Δράμας	Γ και Δ
Ν. Δωδεκανήσου	Β και Δ
Ν. Έβρου	Δ
Ν. Εύβοιας	Β και Γ
Ν. Ευρυτανίας	Γ

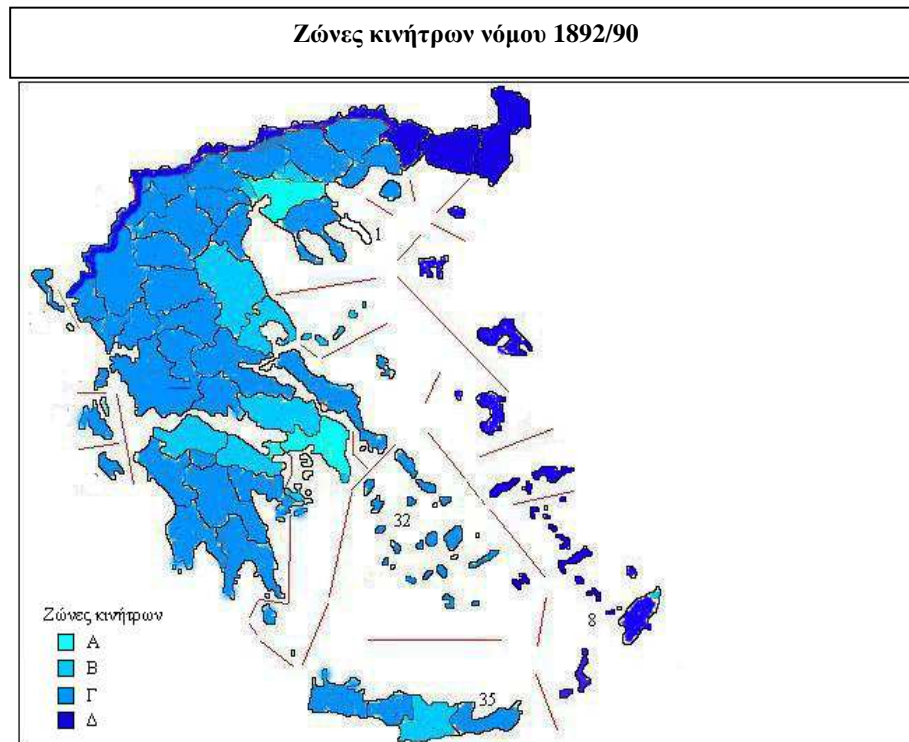
N. Ζακύνθου	Γ
N. Ηλείας	Γ
N. Ημαθίας	Γ
N. Ηρακλείου	Β
N. Θεσπρωτίας	Γ και Δ
N. Θεσσαλονίκης	Α και Β
N. Ιωαννίνων	Γ και Δ
N. Καβάλας	Γ
N. Καρδίτσας	Γ
N. Καστοριάς	Γ και Δ
N. Κέρκυρας	Γ
N. Κεφαλληνίας	Γ
N. Κιλκίς	Γ και Δ
N. Κοζάνης	Γ
N. Κορινθίας	Α και Β
N. Κυκλάδων	Γ
N. Λακωνίας	Γ
N. Λάρισας	Β
N. Λασιθίου	Γ
N. Λέσβου	Δ
N. Λευκάδας	Γ
N. Μαγνησίας	Β
N. Μεσσηνίας	Γ
N. Ξάνθης	Δ
N. Πέλλας	Γ και Δ
N. Πιερίας	Γ
N. Πρέβεζας	Γ
N. Ρεθύμνης	Γ
N. Ροδόπης	Δ
N. Σάμου	Δ
N. Σερρών	Γ και Δ
N. Τρικάλων	Γ
N. Φθιώτιδας	Γ
N. Φλώρινας	Γ και Δ
N. Φωκίδας	Γ
N. Χαλκιδικής	Γ
N. Χανίων	Γ
N. Χίου	Δ

Πηγή: Ν. 1892/90, ίδια επεξεργασία

*Σημείωση: Με έντονη γραφή σημειώνονται οι ζώνες κινήτρων στις οποίες εντάσσονται τα μικρότερα τμήματα των νομών

Όπως φαίνεται από τον πίνακα 3.10 οι περισσότεροι νομοί εντάχθηκαν στις περιοχές Γ και Δ. Μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα μπορεί να μας δώσει ο χάρτης που ακολουθεί.

ΧΑΡΤΗΣ 3.4

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Τα στοιχεία που διαθέτουμε για τις εγκριθείσες επενδύσεις της περιόδου 1991-96 αναφέρονται στο σύνολο των νομών και όχι σε περιοχές αυτών. Έτσι δεν μπορούμε να γνωρίζουμε, στην περίπτωση νομών που εντάσσονται σε δυο ζώνες κινήτρων, σε ποια ζώνη πραγματοποιήθηκε κάθε επένδυση. Η αδυναμία λοιπόν ακριβούς καταγραφής του ύψους των επενδύσεων σε κάθε ζώνη μας οδηγεί σε μια προσπάθεια προσέγγισης τους. Τους νομούς που εντάσσονται σε δυο αναπτυξιακές ζώνες θα τους εντάξουμε σε εκείνη τη ζώνη κινήτρων στην οποία ανήκουν τα μεγαλύτερα τμήματα τους. Η προσέγγιση αυτή παρά τον κίνδυνο υποεκτίμησης και υπερεκτίμησης των επενδύσεων σε κάθε περιοχή, θα μας δώσει μια εικόνα για τα επίπεδα των επενδύσεων σε κάθε περιοχή κινήτρων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.11**Επενδύσεις νόμου 1892/90 κατά ζώνη κινήτρων**

Παρεχόμενα κίνητρα: Επιχορήγηση και επιδοτούμενα δάνεια

	Α περιοχή	Β περιοχή	Γ περιοχή	Δ περιοχή	Σύνολο
Ύψος επενδύσεων (σε χιλ δρχ)	146.501.990	140.145.035	888.372.444	404.154.538	1.486.268.354
Ποσοστό επενδύσεων στο σύνολο	9,86%	9,43%	59,77%	27,19%	100%

Πηγή: Ν.1892/90, ίδια επεξεργασία

Όπως βλέπουμε στο παραπάνω πίνακα, οι περισσότερες επενδύσεις πραγματοποιήθηκαν με διαφορά στην περιοχή Γ, ενώ ακολούθησαν οι περιοχές Δ, Α και Β. Συμπερασματικά να τονίσουμε ότι, όπως και στο νόμο 1262/82, οι περιοχές Γ και Δ προσέλκυσαν τις περισσότερες επενδύσεις. Αξιοσημείωτο είναι το ύψος των επενδύσεων στην περιοχή Α η οποία συγκέντρωσε περισσότερες επενδύσεις από την περιοχή Β.

Προχωρώντας την ανάλυση θα δούμε πως κατανεμήθηκαν οι επενδύσεις μεταξύ των τριών τομέων παραγωγής εντός των νομών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.12

Διάρθρωση των επενδύσεων του νόμου 1892/90 ανά τομέα παραγωγής

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ/ ΝΟΜΟΙ	Πρωτογενής τομέας (% στο σύνολο του νομού)	Δευτερογενής τομέας (% στο σύνολο του νομού)	Τριτογενής τομέας (% στο σύνολο του νομού)
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	4,19%	92,61%	3,20%
Ν. Δράμας	9,41%	90,41%	0,17%
Ν. Έβρου	8,44%	89,29%	2,28%
Ν. Ξάνθης	2,09%	96,51%	1,40%
Ν. Ροδόπης	1,27%	93,56%	5,17%
Ν. Καβάλας	1,90%	88,59%	9,51%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1,93%	84,43%	13,64%
Ν. Ημαθίας	4,02%	90,52%	5,46%

N. Θεσσαλονίκης	1,26%	77,02%	21,71%
N. Κιλκίς	0,26%	97,30%	2,44%
N. Πιερίας	2,16%	66,88%	30,96%
N. Σερρών	3,85%	82,25%	13,90%
N. Χαλκιδικής	6,23%	49,85%	43,92%
N. Πέλλης	0,93%	94,61%	4,46%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	0,39%	94,17%	5,45%
N. Γρεβενών	0,00%	88,91%	11,09%
N. Καστοριάς	1,64%	76,34%	22,01%
N. Κοζάνης	0,23%	93,26%	6,51%
N. Φλωρίνης	0,38%	98,71%	0,90%
ΗΠΕΙΡΟΣ	22,94%	55,19%	21,86%
N. Άρτης	16,08%	69,63%	14,29%
N. Θεσπρωτίας	16,97%	45,56%	37,47%
N. Ιωαννίνων	25,92%	46,87%	27,21%
N. Πρεβέζης	23,67%	66,95%	9,38%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	12,18%	77,79%	10,03%
N. Καρδίτσας	26,96%	67,10%	5,94%
N. Λαρίσης	14,92%	81,89%	3,19%
N. Μαγνησίας	7,04%	85,74%	7,22%
N. Τρικάλων	20,21%	25,74%	54,05%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	4,15%	31,46%	64,39%
N. Ζακύνθου	0,07%	28,65%	71,29%
N. Κέρκυρας	5,86%	19,28%	74,86%
N. Κεφαλληνίας	6,71%	62,08%	31,21%
N. Λευκάδος	0,00%	24,99%	75,01%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	11,14%	74,45%	14,40%
N. Αιτωλοακαρνανίας	14,88%	69,27%	15,84%
N. Αχαΐας	1,68%	83,82%	14,50%
N. Ηλείας	20,43%	66,98%	12,59%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	6,01%	84,00%	9,98%

N.Ευρυτανίας	0,00%	69,12%	30,88%
N. Βοιωτίας	9,23%	90,02%	0,75%
N. Ευβοίας	6,19%	72,21%	21,60%
N. Φθιώτιδας	3,92%	94,10%	1,98%
N. Φωκίδος	0,00%	61,92%	38,08%
ΑΤΤΙΚΗ	0,59%	43,27%	56,14%
N. Αττικής	0,59%	43,27%	56,14%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	6,02%	72,56%	21,43%
N. Αργολίδος	18,12%	54,91%	26,98%
N. Αρκαδίας	2,83%	88,42%	8,74%
N. Κορινθίας	4,44%	89,99%	5,57%
N. Λακωνίας	12,83%	66,18%	20,99%
N. Μεσσηνίας	1,58%	61,30%	37,12%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	4,72%	44,18%	51,10%
N. Λέσβου	3,69%	45,15%	51,16%
N. Σάμου	0,91%	40,71%	58,38%
N. Χίου	14,96%	46,94%	38,10%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	1,18%	18,06%	80,76%
N. Κυκλάδων	0,94%	33,67%	65,39%
N. Δωδεκανήσου	1,22%	15,59%	83,19%
ΚΡΗΤΗ	3,53%	53,60%	42,87%
N. Ηρακλείου	2,05%	41,00%	56,95%
N. Λασιθίου	2,89%	71,55%	25,56%
N. Ρεθύμνης	9,61%	46,08%	44,32%
N. Χανίων	0,85%	54,86%	44,29%

Πηγή: Ν. 1892/90, ίδια επεξεργασία

Παρατηρώντας τον πίνακα 3.12 διαπιστώνουμε ότι οι περισσότερες επενδύσεις σε επίπεδο νομών και περιφερειών έγιναν στο δευτερογενή τομέα. Τα υψηλότερα ποσοστά επενδύσεων στο δευτερογενή τομέα εμφανίζουν οι περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης καθώς και οι νομοί που τις απαρτίζουν. Ο νομός

Φλωρίνης κατέχει το υψηλότερο ποσοστό επενδύσεων στο δευτερογενή τομέα (98,71%) ενώ ο νομός Δωδεκανήσου το χαμηλότερο (15,59%).

Όσον αφορά το τριτογενή τομέα οι περιφέρειες Αττικής και Νοτίου Αιγαίου κατέχουν τις πρώτες θέσεις. Υψηλά είναι τα ποσοστά επενδύσεων στο τριτογενή τομέα και στις νησιωτικές περιφέρειες λόγω των μεγάλων επενδύσεων που πραγματοποιούνται στο τομέα του τουρισμού. Το μεγαλύτερο ποσοστό επενδύσεων στο τριτογενή τομέα εμφανίζει ο νομός Δωδεκανήσου (83,19%) και το χαμηλότερο ο νομός Δράμας (0,17%).

Οι περιφέρειες Ηπείρου και Θεσσαλίας παρουσιάζουν το υψηλότερο ποσοστό επενδύσεων στο πρωτογενή τομέα. Σε επίπεδο νομών το μεγαλύτερο ποσοστό επενδύσεων στο πρωτογενή τομέα παρουσιάζει ο νομός Καρδίτσας (26,96%) ενώ το μικρότερο ο νομός Ζακύνθου (0,07%). Να τονιστεί ότι υπάρχουν και νομοί στους οποίους δεν πραγματοποιήθηκαν επενδύσεις στο πρωτογενή τομέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

4.1 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τα αναπτυξιακά κίνητρα εντάσσονται σε ένα γενικό πλαίσιο μέσων άσκησης περιφερειακής πολιτικής το οποίο περιλαμβάνει επίσης τις δημόσιες δαπάνες, τις υποδομές, τους ελέγχους και περιορισμούς σε αναπτυγμένες περιοχές, την ενίσχυση της κινητικότητας εργασίας και κεφαλαίου, τις πολιτικές ενίσχυσης μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τις πολιτικές ανθρώπινου δυναμικού και άυλων υποδομών, τις πολιτικές διασυνοριακής συνεργασίας και την πολιτική εγκατάστασης επιστημονικών ιδρυμάτων (Πετράκος και Ψυχάρης, 2004).

Το ερώτημα που τίθεται είναι με ποια κριτήρια πρέπει να επιλέγονται τα μέσα άσκησης περιφερειακής πολιτικής για κάθε περιοχή. Όπως αναφέρουν οι Πετράκος και Ψυχάρης (2004) δεν είναι δυνατόν να υπάρξει ένα γενικό πλαίσιο κανόνων το οποίο να εφαρμόζεται για όλες τις περιοχές. Το γεγονός της ύπαρξης περιορισμένων πόρων καθιστά επιτακτική την ανάγκη ακριβούς καταγραφής των χαρακτηριστικών της εξεταζόμενης περιοχής σε συνδυασμό με μια ιεράρχηση των επιδιωκόμενων στόχων. Η αλληλεπίδραση των παραπάνω παραγόντων μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην εξεύρεση του κατάλληλου μέσου άσκησης περιφερειακής πολιτικής για κάθε περιοχή.

Επειδή το αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι τα αναπτυξιακά κίνητρα θα ασχοληθούμε με τις αδυναμίες του συγκεκριμένου μέσου άσκησης περιφερειακής πολιτικής για να κατανοήσουμε τι μπορεί να αλλάξει για να γίνει αποτελεσματικότερο. Οι Καλογήρου κ.ά. (1989) έχουν αναπτύξει λεπτομερώς τις εγγενείς αδυναμίες του συστήματος επενδυτικών κινήτρων. Μια αδυναμία είναι η μη προσαρμογή των κινήτρων στις ιδιαιτερότητες της εκάστοτε περιοχής και κατά συνέπεια η απουσία προγραμματισμού για βιώσιμη ανάπτυξη. Επιπλέον τα κίνητρα μετεγκατάστασης που παρέχονται δεν

καθιστούν ελκυστική μια τέτοια προοπτική για τις επιχειρήσεις τη στιγμή μάλιστα που ο επιχειρηματικός κίνδυνος είναι μεγάλος. Η πολυπλοκότητα επίσης του συστήματος κινήτρων-κάθε νόμος διατηρεί ορισμένες από τις διατάξεις του προγενέστερου- σε συνδυασμό με γραφειοκρατικές διαδικασίες των δημοσίων υπηρεσιών καθιστούν την τελική υλοποίηση των επενδυτικών σχεδίων μια χρονοβόρα διαδικασία. Η ελλιπής εποπτεία της πορείας των επενδυτικών σχεδίων περιορίζει την αποτελεσματικότητα των κινήτρων καθιστώντας ευάλωτο το σύστημα σε απάτες. Επιπλέον ο ρυθμιστικός ρόλος των τραπεζών (δανειοδοτήσεις) στρεβλώνει σε ένα βαθμό τους στόχους της κρατικής πολιτικής αφού στόχος των τραπεζών είναι η επίτευξη κέρδους και όχι η διάχυση της ανάπτυξης. Μια άλλη αδυναμία του συστήματος κινήτρων είναι ότι στις περιπτώσεις που επιδοτούνται επιχειρήσεις εντάσεως κεφαλαίου, οι νέες θέσεις εργασίας μπορεί να είναι πολύ λίγες έως μηδενικές. Στην περίπτωση αυτή δεν αυξάνονται τα επίπεδα απασχόλησης και συνεπώς δεν επιτυγχάνεται ένας από τους πρωταρχικούς στόχους της περιφερειακής πολιτικής (Καλογήρου κ.ά.,1989, Πετράκος και Ψυχάρης,2004)

4.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ 1262/82 ΚΑΙ 1892/90

Πριν ξεκινήσουμε την ανάλυση θα πρέπει να τονίσουμε ότι τα στοιχεία που διαθέτουμε αφορούν τους αναπτυξιακούς νόμους 1262/82 (περίοδος 1982-87) και 1892/90(περίοδος 1991-96). Για τις επενδύσεις των νόμων 2601/98 και 3299/04 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία. Η μελέτη των στοιχείων θα μας δώσει μια εικόνα για την επίδραση των νόμων 1262/82 και 1892/90 στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη.

Σκοπός της συγκεκριμένης ενότητας είναι να συγκρίνουμε τις επενδύσεις των νόμων 1262/82 και 1892/90, να καταγράψουμε τη συμβολή τους στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη και να μελετήσουμε αν η μεταβολή των αναπτυξιακών κινήτρων ανάμεσα στους δυο νόμους επηρέασε τη χωροταξική κατανομή των επενδύσεων.

Ξεκινώντας πρέπει να τονίσουμε ότι οι διαφορές των νόμων 1262/82 και 1892/90 όσον αφορά τις ζώνες κινήτρων είναι ελάχιστες, αφορούν κάποιες περιοχές νομών και έτσι θεωρούμε ότι δεν μπορούν να επηρεάσουν σε μεγάλο βαθμό τη χωροταξική κατανομή των επενδύσεων. Το ενδιαφέρον μας λοιπόν θα επικεντρωθεί στις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στα ποσοστά επιχορήγησης που παρέχει κάθε νόμος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1

Επενδύσεις σε σταθερές τιμές των νόμων 1262/82 και 1892/90

Νομοί	<i>1985=100</i>	
	Επενδύσεις νόμου 1262/82	Επενδύσεις νόμου 1892/90
Ν.Αιτωλοακαρνανίας	877.465	4.374.683
Ν. Αργολίδας	661.794	1.943.999
Ν. Αρκαδίας	110.991	2.164.784
Ν. Άρτας	109.448	901.990
Ν. Αττικής	602.137	29.973.046
Ν. Αχαΐας	1.939.914	4.962.985
Ν. Βοιωτίας	572.891	10.473.573
Ν. Γρεβενών	220.146	1.215.064
Ν. Δράμας	468.491	3.180.464
Ν. Δωδεκανήσου	2.270.083	14.498.647
Ν. Έβρου	984.498	29.077.303
Ν. Εύβοιας	933.042	9.658.941
Ν. Ευρυτανίας	3.651	146.428
Ν. Ζακύνθου	179.412	1.324.454
Ν. Ηλείας	870.868	3.850.912
Ν. Ημαθίας	361.545	4.358.300
Ν. Ηρακλείου	1.648.651	6.297.292
Ν. Θεςπρωτίας	265.345	806.976
Ν. Θεσσαλονίκης	1.118.027	8.777.385
Ν. Ιωαννίνων	433.084	3.247.632
Ν. Καβάλας	2.614.716	2.595.737
Ν. Καρδίτσας	848.328	1.657.515
Ν. Καστοριάς	146.259	932.186
Ν. Κέρκυρας	406.922	2.105.290
Ν. Κεφαλληνίας	99.326	1.225.532
Ν. Κιλκίς	1.165.997	11.676.768
Ν. Κοζάνης	189.775	2.720.110
Ν. Κορινθίας	318.975	3.070.812
Ν. Κυκλάδων	715.575	2.447.750
Ν. Λακωνίας	384.119	1.204.132
Ν. Λάρισας	1.945.107	4.981.558
Ν. Λασιθίου	474.120	5.359.480
Ν. Λέσβου	1.227.973	3.932.531
Ν. Λευκάδας	96.879	239.116
Ν. Μαγνησίας	746.811	9.866.792
Ν. Μεσσηνίας	773.542	4.860.481

N. Ξάνθης	991.491	23.383.125
N. Πέλλας	1.652.862	3.743.925
N. Πιερίας	168.599	2.431.197
N. Πρέβεζας	277.327	1.818.724
N. Ρεθύμνης	715.744	3.817.612
N. Ροδόπης	780.606	30.090.888
N. Σάμου	699.797	2.443.457
N. Σερρών	1.254.741	3.050.126
N. Τρικάλων	569.762	1.916.097
N. Φθιώτιδας	1.344.545	9.141.291
N. Φλώρινας	335.182	4.624.637
N. Φωκίδας	180.386	2.213.135
N. Χαλκιδικής	402.218	14.281.786
N. Χανίων	1.075.918	3.255.561
N. Χίου	53.048	1.130.610

Πηγή: *Ιδία επεξεργασία*

Θα πρέπει να τονίσουμε ότι η στήλη με τις επενδύσεις του νόμου 1262/82 αναφέρεται στις ολοκληρωθείσες επενδύσεις ενώ η αντίστοιχη του 1892/90 αναφέρεται στις εγκριθείσες επενδύσεις του νόμου 1892/90 λόγω ύπαρξης των αντίστοιχων στοιχείων για τους νομούς της χώρας. Αξίζει να αναφέρουμε ότι κατά την περίοδο 1982-87 πραγματοποιήθηκε μόλις το 9,7% των εγκεκριμένων επενδύσεων του νόμου 1262/82 (Γεωργίου, 1991).

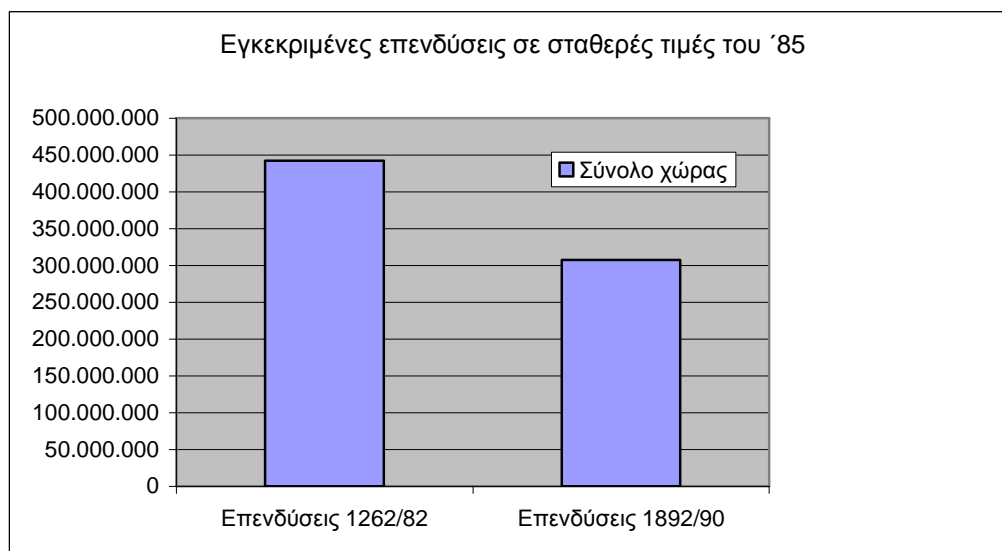
Έτσι θα εστιάσουμε τη προσοχή μας στις εγκεκριμένες επενδύσεις των δυο αναπτυξιακών νόμων στο σύνολο της χώρας και όχι ανά νομό για να έχουμε μια εικόνα για την διαμορφωθείσα κατάσταση. Οι επενδύσεις αναφέρονται στις περιόδους 1982-87 (νόμος 1262/82) και 1991-96 (νόμος 1892/90).

Όπως βλέπουμε στο γράφημα 4.1 οι εγκριθείσες επενδύσεις του νόμου 1262/82 (442.460 εκατ δρχ) είναι μεγαλύτερες, σε πραγματικές τιμές, από τις αντίστοιχες του νόμου 1892/90 (307.452 εκατ δρχ).

Κάνοντας μια φθίνουσα ταξινόμηση των νομών ανά ύψος επενδύσεων (πίνακας 4.2) μπορούμε εύκολα να διαπιστώσουμε το διαφορετικό χωροταξικό πρότυπο των επενδύσεων μεταξύ των δυο νόμων (1262/82,1892/90). Τα στοιχεία του νόμου 1892/90 παρόλο που αναφέρονται στις εγκεκριμένες επενδύσεις μπορούν να μας δώσουν μια εικόνα του χωροταξικού προτύπου επενδύσεων. Εξάλλου η θεσμοθέτηση μηχανισμών ελέγχου

στο νόμο 1892/90 συνέβαλε στην αύξηση του ποσοστού ολοκλήρωσης των επενδυτικών σχεδίων σε σχέση με το αντίστοιχο του νόμου 1262/82 (Πετράκος και Ψυχάρης, 2004).

ΓΡΑΦΗΜΑ 4.1
Εγκεκριμένες επενδύσεις νόμων 1262/82 και 1892/90

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2

Φθίνουσα ταξινόμηση των επενδύσεων των νόμων 1262/82 και 1892/90

Νομοί	Επενδύσεις νόμου 1262/82	Νομοί	Επενδύσεις νόμου 1892/90
N. Καβάλας	2.614.716	N. Ροδόπης	30.090.888
N. Δωδεκανήσου	2.270.083	N. Αττικής	29.973.046
N. Λάρισας	1.945.107	N. Έβρου	29.077.303
N. Αχαΐας	1.939.914	N. Ξάνθης	23.383.125
N. Πέλλας	1.652.862	N. Δωδεκανήσου	14.498.647
N. Ηρακλείου	1.648.651	N. Χαλκιδικής	14.281.786
N. Φθιώτιδας	1.344.545	N. Κιλκίς	11.676.768
N. Σερρών	1.254.741	N. Βοιωτίας	10.473.573
N. Λέσβου	1.227.973	N. Μαγνησίας	9.866.792
N. Κιλκίς	1.165.997	N. Εύβοιας	9.658.941
N. Θεσσαλονίκης	1.118.027	N. Φθιώτιδας	9.141.291
N. Χανίων	1.075.918	N. Θεσσαλονίκης	8.777.385
N. Ξάνθης	991.491	N. Ηρακλείου	6.297.292
N. Έβρου	984.498	N. Λασιθίου	5.359.480

N. Εύβοιας	933.042	N. Λαρίσης	4.981.558
N.Αιτωλοακαρνανίας	877.465	N. Αχαΐας	4.962.985
N. Ηλείας	870.868	N. Μεσσηνίας	4.860.481
N. Καρδίτσας	848.328	N. Φλώρινας	4.624.637
N. Ροδόπης	780.606	N.Αιτωλοακαρνανίας	4.374.683
N. Μεσσηνίας	773.542	N. Ημαθίας	4.358.300
N. Μαγνησίας	746.811	N. Λέσβου	3.932.531
N. Ρεθύμνης	715.744	N. Ηλείας	3.850.912
N. Κυκλάδων	715.575	N. Ρεθύμνης	3.817.612
N. Σάμου	699.797	N. Πέλλας	3.743.925
N. Αργολίδας	661.794	N. Χανίων	3.255.561
N. Αττικής	602.137	N. Ιωαννίνων	3.247.632
N. Βοιωτίας	572.891	N. Δράμας	3.180.464
N. Τρικάλων	569.762	N. Κορινθίας	3.070.812
N. Λασιθίου	474.120	N. Σερρών	3.050.126
N. Δράμας	468.491	N. Κοζάνης	2.720.110
N. Ιωαννίνων	433.084	N. Καβάλας	2.595.737
N. Κέρκυρας	406.922	N. Κυκλάδων	2.447.750
N. Χαλκιδικής	402.218	N. Σάμου	2.443.457
N. Λακωνίας	384.119	N. Πιερίας	2.431.197
N. Ημαθίας	361.545	N. Φωκίδας	2.213.135
N. Φλώρινας	335.182	N. Αρκαδίας	2.164.784
N. Κορινθίας	318.975	N. Κέρκυρας	2.105.290
N. Πρέβεζας	277.327	N. Αργολίδας	1.943.999
N. Θεσπρωτίας	265.345	N. Τρικάλων	1.916.097
N. Γρεβενών	220.146	N. Πρέβεζας	1.818.724
N. Κοζάνης	189.775	N. Καρδίτσας	1.657.515
N. Φωκίδας	180.386	N. Ζακύνθου	1.324.454
N. Ζακύνθου	179.412	N. Κεφαλληνίας	1.225.532
N. Πιερίας	168.599	N. Γρεβενών	1.215.064
N. Καστοριάς	146.259	N. Λακωνίας	1.204.132
N. Αρκαδίας	110.991	N. Χίου	1.130.610
N. Άρτας	109.448	N. Καστοριάς	932.186
N. Κεφαλληνίας	99.326	N. Άρτης	901.990
N. Λευκάδας	96.879	N. Θεσπρωτίας	806.976
N. Χίου	53.048	N. Λευκάδας	239.116
N. Ευρυτανίας	3.651	N. Ευρυτανίας	146.428

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Μελετώντας τον πίνακα 4.2 μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι η επίδραση των δυο νόμων στη χωροθέτηση των επιχειρήσεων είναι εντελώς διαφορετική. Ο νόμος 1892/90 άλλαξε ριζικά την ιεράρχηση των νομών ως προς το ύψος των επενδύσεων.

Προχωρώντας θα μελετήσουμε αν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στα ποσοστά επιχορήγησης των νόμων 1262/82 και 1892/90 και τις επενδύσεις. Να τονίσουμε ότι τα στοιχεία επενδύσεων του νόμου 1892/90 αφορούν τις εγκριθείσες επενδύσεις. Εντούτοις θα θεωρήσουμε ότι τα συγκεκριμένα στοιχεία είναι αντιπροσωπευτικά των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά την περίοδο 1991-1996 (Πολύζος και Πετράκος 2001).

Ο πίνακας που ακολουθεί απαρτίζεται από τις επενδύσεις των αναπτυξιακών νόμων 1262/82 και 1892/90 (σε σταθερές τιμές του 1985) σε όλους νομούς της χώρας και από τα αντίστοιχα ποσοστά επιχορήγησης. Οι νομοί είναι ταξινομημένοι με βάση το ύψος των επενδύσεων του νόμου 1892/90.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3

Επενδύσεις και ποσοστά επιχορήγησης των νόμων 1262/82 και 1892/90

Νομοί	Επενδύσεις νόμου 1262/82	Ποσοστό επιχορήγησης νόμου 1262/82	Επενδύσεις νόμου 1892/90	Ποσοστό επιχορήγησης νόμου 1892/90
N. Ροδόπης	780.606	35%	30.090.888	50%
N. Αττικής	602.137	8,75%	29.973.046	7,50%
N. Έβρου	984.498	35%	29.077.303	50%
N. Ξάνθης	991.491	35%	23.383.125	50%
N. Δωδεκανήσου	2.270.083	26,25%	14.498.647	25%
N. Χαλκιδικής	402.218	27,50%	14.281.786	25%
N. Κιλκίς	1.165.997	31,25%	11.676.768	30%
N. Βοιωτίας	572.891	17,50%	10.473.573	15%
N. Μαγνησίας	746.811	17,50%	9.866.792	15%
N. Εύβοιας	933.042	22,50%	9.658.941	20%
N. Φθιώτιδας	1.344.545	27,50%	9.141.291	25%
N. Θεσ/νίκης	1.118.027	8,75%	8.777.385	7,50%
N. Ηρακλείου	1.648.651	17,50%	6.297.292	15%
N. Λασιθίου	474.120	27,50%	5.359.480	25%
N. Λάρισας	1.945.107	17,50%	4.981.558	15%
N. Αχαΐας	1.939.914	22,50%	4.962.985	20%
N. Μεσσηνίας	773.542	27,50%	4.860.481	25%
N. Φλώρινας	335.182	31,25%	4.624.637	30%
N. Αιτωλ/νίας	877.465	27,50%	4.374.683	25%
N. Ημαθίας	361.545	27,50%	4.358.300	25%
N. Λέσβου	1.227.973	35%	3.932.531	35%
N. Ηλείας	870.868	27,50%	3.850.912	25%
N. Ρεθύμνης	715.744	27,50%	3.817.612	25%
N. Πέλλας	1.652.862	31,25%	3.743.925	30%

N. Χανίων	1.075.918	27,50%	3.255.561	25%
N. Ιωαννίνων	433.084	31,25%	3.247.632	30%
N. Δράμας	468.491	31,25%	3.180.464	30%
N. Κορινθίας	318.975	8,75%	3.070.812	7,50%
N. Σερρών	1.254.741	31,25%	3.050.126	30%
N. Κοζάνης	189.775	27,50%	2.720.110	25%
N. Καβάλας	2.614.716	27,50%	2.595.737	25%
N. Κυκλάδων	715.575	27,50%	2.447.750	25%
N. Σάμου	699.797	35%	2.443.457	35%
N. Πιερίας	168.599	27,50%	2.431.197	25%
N. Φωκίδας	180.386	27,50%	2.213.135	25%
N. Αρκαδίας	110.991	27,50%	2.164.784	25%
N. Κέρκυρας	406.922	27,50%	2.105.290	25%
N. Αργολίδας	661.794	22,50%	1.943.999	20%
N. Τρικάλων	569.762	27,50%	1.916.097	25%
N. Πρέβεζας	277.327	27,50%	1.818.724	25%
N. Καρδίτσας	848.328	27,50%	1.657.515	25%
N. Ζακύνθου	179.412	27,50%	1.324.454	25%
N. Κεφαλληνίας	99.326	27,50%	1.225.532	25%
N. Γρεβενών	220.146	27,50%	1.215.064	25%
N. Λακωνίας	384.119	27,50%	1.204.132	25%
N. Χίου	53.048	35%	1.130.610	35%
N. Καστοριάς	146.259	31,25%	932.186	30%
N. Άρτας	109.448	27,50%	901.990	25%
N. Θεσπρωτίας	265.345	31,25%	806.976	30%
N. Λευκάδας	96.879	27,50%	239.116	25%
N. Ευρυτανίας	3.651	27,50%	146.428	25%

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Όπως βλέπουμε στον συγκεντρωτικό πίνακα 4.3, τα ποσοστά επιχορήγησης του νόμου 1892/90 είναι μικρότερα από τα αντίστοιχα του νόμου 1262/82. Να τονίσουμε εδώ ότι αναφερόμαστε στα μέσα ποσοστά επιχορήγησης του νόμου 1262/82 γιατί τα ποσοστά επιχορήγησης που θεσμοθετήθηκαν για κάθε ζώνη κινήτρων κάλυπταν ένα εύρος τιμών εντός προκαθορισμένων διαστημάτων (ελάχιστη-μέγιστη τιμή). Εντούτοις οι επενδύσεις του νόμου 1892/90 είναι μεγαλύτερες από τις αντίστοιχες του νόμου 1262/82 πλην μιας εξαίρεσης, του νομού Καβάλας στον οποίο το ύψος των επενδύσεων μειώθηκε. Παρατηρήθηκε δηλαδή το φαινόμενο από τη μια να μειώνονται τα ποσοστά επιχορήγησης μεταξύ των δυο νόμων και από την άλλη να αυξάνονται οι επενδύσεις. Εξαίρεση αποτελούν οι νομοί της Θράκης (Εβρου, Ροδόπης, Ξάνθης) οι οποίοι στο νόμο 1892/90

καθιστούν μια ξεχωριστή ζώνη κινήτρων όσον αφορά το κίνητρο της επιχορήγησης και επιδοτούνται με υψηλό ποσοστό. Το γεγονός αυτό πιθανόν να εξηγεί και τις υψηλές θέσεις τις οποίες κατέλαβαν οι νομοί αυτοί (πρώτη τετράδα) όσον αφορά το ύψος επενδύσεων του νόμου 1892/90.

Συσχετίζοντας τις πραγματοποιηθείσες επενδύσεις του νόμου 1262/82 με τα ποσοστά επιχορήγησης διαπιστώνουμε ότι υπάρχει ασθενής γραμμική σχέση μεταξύ των δυο μεταβλητών. Ο συντελεστής συσχέτισης λαμβάνει τη τιμή $-0,125$ γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το κίνητρο της επιχορήγησης μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να συνέβαλε στην πραγματοποίηση των επενδύσεων σε συγκεκριμένες περιοχές αλλά στην πλειονότητα των περιπτώσεων φαίνεται ότι δεν ήταν το κίνητρο που επέδρασε καταλυτικά στη χωροθέτηση των επενδύσεων. Η έκταση κάθε νομού φαίνεται να επηρεάζει θετικά τη χωροθέτηση επενδύσεων. Ο συντελεστής συσχέτισης είναι $0,347$ σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $0,013$.

Συσχετίζοντας τις πραγματοποιηθείσες σε κάθε νομό επενδύσεις του νόμου 1892/90 με τα αντίστοιχα ποσοστά επιχορήγησης διαπιστώνουμε ότι υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δυο μεταβλητών. Ο συντελεστής συσχέτισης είναι ίσος με $0,567$ και η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική (σε επίπεδο σημαντικότητας $0,01$) οδηγώντας μας στο συμπέρασμα ότι τα παρεχόμενα, μέσω του νόμου 1892/90, ποσοστά επιχορήγησης κατηύθυναν σε σημαντικό βαθμό τις επενδύσεις σε συγκεκριμένους νομούς. Από τους υπόλοιπους εξεταζόμενους παράγοντες φαίνεται ότι ο πληθυσμός κάθε νομού, ο αστικός πληθυσμός του καθώς και η έκταση του συσχετίζονται γραμμικά (με θετική σχέση) με τις επενδύσεις. Οι συσχετίσεις του πληθυσμού, του αστικού πληθυσμού και της έκτασης με τις επενδύσεις είναι στατιστικά σημαντικές σε επίπεδα σημαντικότητας $0,01$ για τις δυο πρώτες μεταβλητές και $0,05$ για την τρίτη.

Από τα παραπάνω λοιπόν γίνεται σαφές ότι το κίνητρο της επιχορήγησης στους αναπτυξιακούς νόμους 1262/82 και 1892/90 επέδρασε με διαφορετικό τρόπο στην απόφαση χωροθέτησης των επιχειρήσεων. Στο νόμο 1262/82 δεν φαίνεται να υπάρχει γραμμική συσχέτιση μεταξύ των ποσοστών επιχορήγησης και των επενδύσεων σε κάθε νομό. Αντίθετα στο νόμο 1892/90 υπάρχει γραμμική συσχέτιση μεταξύ των παραπάνω μεταβλητών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4

Επιπτώσεις επενδύσεων νόμων 1262/82 και 1892/90

Νομοί	1262/82			1892/90		
	Κατά κεφαλήν ύψος επενδ.	Ύψος/ επένδ.	θέσεις/ 1000 κατοίκους	Κατά κεφαλήν ύψος επενδ.	Ύψος/ επένδ.	θέσεις/ 1000 κατοίκους
Ν.Αιτωλ/νίας	3.968	31.338	1,05	15.593	40.433	1,65
Ν. Αργολίδας	7.024	21.348	2,36	16.138	39.392	1,15
Ν. Αρκαδίας	1.048	8.538	0,28	16.784	36.072	2,33
Ν. Άρτας	1.351	15.635	0,54	9.130	39.928	1,19
Ν. Αττικής	171	20.071	0,04	7.178	65.518	0,72
Ν. Αχαΐας	6.683	42.172	1,32	14.750	67.064	0,93
Ν. Βοιωτίας	4.837	20.460	0,39	63.077	97.232	5,68
Ν. Γρεβενών	6.061	18.346	3,85	28.053	64.516	2,50
Ν. Δράμας	4.892	21.295	5,07	27.212	61.103	2,15
Ν. Δωδεκανήσου	14.878	29.870	4,01	74.852	62.751	12,46
Ν. Έβρου	6.518	16.139	2,34	181.371	101.846	22,01
Ν. Εύβοιας	4.809	25.217	2,56	36.792	59.440	2,07
Ν. Ευρυτανίας	144	1.826	0,08	5.096	41.293	0,99
Ν. Ζακύνθου	6.010	16.310	3,12	34.382	48.669	6,30
Ν. Ηλείας	5.505	31.102	1,40	17.159	35.389	2,98
Ν. Ημαθίας	2.610	22.597	1,82	26.456	71.194	3,02
Ν. Ηρακλείου	6.448	31.107	2,33	20.237	71.477	2,51
Ν. Θεσπρωτίας	6.304	26.535	0,59	13.637	20.780	1,65
Ν. Θεσ/νίκης	1.221	22.361	0,67	7.700	42.888	0,73
Ν. Ιωαννίνων	2.874	10.827	0,82	16.846	23.173	1,43
Ν. Καβάλας	19.035	26.956	2,01	16.151	37.854	2,57
Ν. Καρδίτσας	6.861	21.208	2,19	10.959	42.128	1,06
Ν. Καστοριάς	2.641	20.894	3,05	13.126	32.930	2,03
Ν. Κέρκυρας	4.078	18.496	0,97	17.061	42.689	1,55
Ν. Κεφαλληνίας	3.360	14.189	1,12	26.886	27.284	1,39
Ν. Κιλκίς	14.553	50.696	4,34	125.982	89.513	18,64
Ν. Κοζάνης	1.244	37.955	0,12	15.304	36.532	2,26
Ν. Κορινθίας	2.552	12.759	1,20	18.065	73.202	1,57
Ν. Κυκλάδων	8.066	27.522	2,20	20.650	32.902	3,37
Ν. Λακωνίας	4.201	11.298	1,70	10.668	29.168	0,99
Ν. Λάρισας	7.384	22.618	2,73	15.998	66.603	1,25
Ν. Λασιθίου	6.726	22.577	2,53	66.740	95.143	4,36
Ν. Λέσβου	12.157	17.295	4,30	30.889	39.107	3,56
Ν. Λευκάδας	4.622	19.376	1,96	9.096	27.433	1,23
Ν. Μαγνησίας	4.000	14.362	1,40	42.947	115.165	3,06
Ν. Μεσσηνίας	4.953	19.834	2,17	21.010	56.578	2,20
Ν. Ξάνθης	10.669	38.134	3,37	215.631	157.088	40,59

N. Πέλλας	12.220	61.217	2,94	21.930	44.102	5,53
N. Πιερίας	1.529	16.860	0,80	16.249	34.496	2,28
N. Πρέβεζας	4.876	23.111	1,30	23.852	46.613	2,12
N. Ρεθύμνης	11.254	18.352	4,01	44.736	62.716	4,37
N. Ροδόπης	7.073	41.085	0,17	257.846	203.108	31,08
N. Σάμου	17.725	24.993	3,82	43.259	33.007	5,48
N. Σερρών	6.440	29.180	2,24	13.595	39.721	2,29
N. Τρικάλων	4.181	18.992	1,20	9.846	41.456	0,69
N. Φθιώτιδας	8.241	27.440	2,70	45.312	107.788	8,57
N. Φλώρινας	6.337	33.518	1,70	77.252	124.416	3,99
N. Φωκίδας	4.161	18.039	1,89	39.814	125.651	2,96
N. Χαλκιδικής	4.955	22.345	1,52	138.309	193.330	12,04
N. Χανίων	8.423	23.909	2,14	19.653	35.528	2,37
N. Χίου	1.078	4.823	1,32	26.249	45.659	1,25

Πηγή: *Ιδία επεξεργασία*

Ανατρέχοντας στη 2^η και την 5^η στήλη του πίνακα 4.4, διαπιστώνουμε ότι οι κατά κεφαλήν επενδύσεις του νόμου 1892/90 είναι πολύ μεγαλύτερες από τις αντίστοιχες του νόμου 1262/82. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί ο νομός Καβάλας στον οποίο το κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων παρουσίασε μια μείωση της τάξης του 15%. Μεγαλύτερη αύξηση παρουσίασε κατά σειρά το κ.κ. ύψος επενδύσεων των νομών Αττικής, Ροδόπης, Ευρυτανίας, Χαλκιδικής, Έβρου, Χίου και Ξάνθης. Αξίζει να σημειώσουμε ότι στην πρώτη δεκάδα της ταξινόμησης των νομών κατά μέγεθος αύξησης του κ.κ. ύψους επενδύσεων βρίσκονται οι τρεις νομοί της Θράκης (Ροδόπης, Έβρου, Ξάνθης). Τη μικρότερη αύξηση του κ.κ. ύψους επενδύσεων εμφάνισαν οι νομοί Λευκάδας, Πέλλης και Καρδίτσας. Για να έχουμε μια πιο εποπτική εικόνα για το κ.κ. ύψος επενδύσεων και τις μεταβολές του, θα κάνουμε μια γραφική παράσταση.

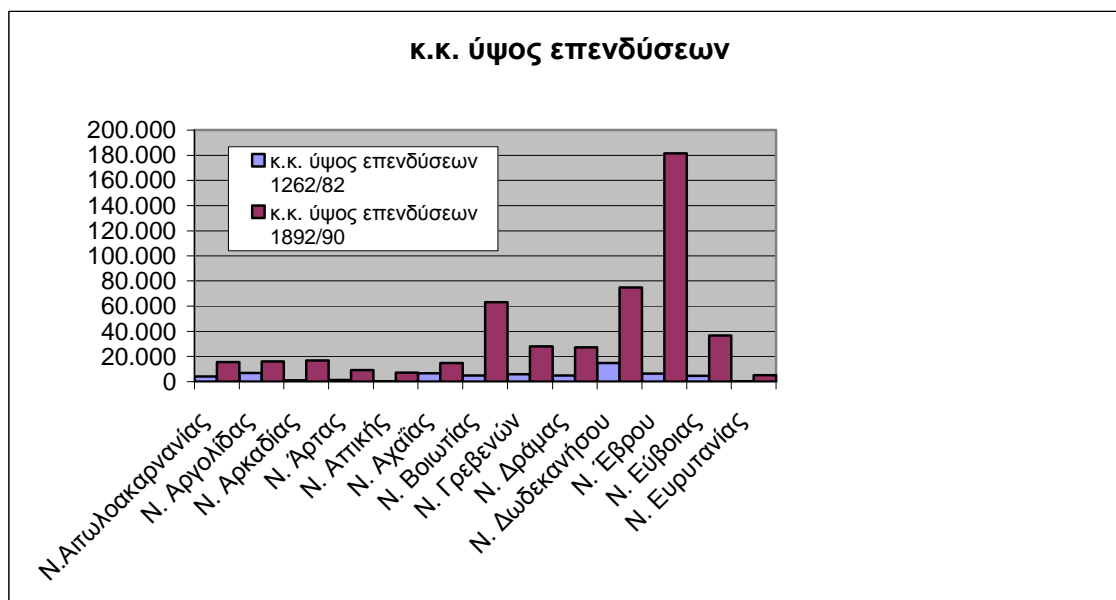
Μελετώντας την 3^η και την 6^η στήλη του πίνακα 4.4 παρατηρούμε ότι το μέσο ύψος επένδυσης αυξήθηκε με τις επενδύσεις του νόμου 1892/90. Μόνο στους νομούς Κοζάνης, Θεσπρωτίας και Πέλλης παρουσίασε μείωση. Η μεγαλύτερη αύξηση παρατηρήθηκε στους νομούς Ευρυτανίας, Χίου, Χαλκιδικής, Μαγνησίας, Φωκίδας, Έβρου και Κορινθίας ενώ η μικρότερη στους νομούς Αιτωλοακαρνανίας, Ηλείας και Κυκλάδων. Ακολουθεί μια γραφική παράσταση του μέσου ύψους επένδυσης των νομών της χώρας.

Η δημιουργία θέσεων εργασίας σε μια περιοχή έχει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στην οικονομία της. Δημιουργείται ένας κύκλος αύξησης εισοδημάτων, ζήτησης (κατανάλωση), προσφοράς (παραγωγή) ο οποίος δύναται να αυξήσει τους

ρυθμούς ανάπτυξης της περιοχής. Έτσι η μελέτη της εξέλιξης του αριθμού των νέων θέσεων εργασίας σε μια περιοχή από τις επενδύσεις των αναπτυξιακών νόμων προσδιορίζει την αμεσότερη ίσως οικονομική επίδραση των αναπτυξιακών νόμων σε μια περιοχή. Εδώ θα μελετήσουμε τις θέσεις εργασίας που αντιστοιχούν σε 1000 κατοίκους και οι οποίες καταγράφονται στην 4^η και 7^η στήλη του πίνακα 4.4. Όπως παρατηρούμε λοιπόν στους περισσότερους νομούς οι νέες θέσεις εργασίας ανά 1000 κατοίκους είναι περισσότερες από τις αντίστοιχες του νόμου 1262/82. Η μεγαλύτερη αύξηση στις νέες θέσεις εργασίας παρουσιάστηκε στους νομούς Ροδόπης, Κοζάνης, Αττικής, Βοιωτίας, Ευρυτανίας, Ξάνθης και Έβρου ενώ η μικρότερη στους νομούς Ηρακλείου, Σερρών και Μεσσηνίας. Να τονίσουμε ότι σε ορισμένους νομούς (Δράμας, Λαρίσης, Λευκάδας, Γρεβενών κ.α) υπήρξε μείωση των νέων θέσεων εργασίας σε σχέση με το νόμο 1262/82. Στο παρακάτω γράφημα μπορούμε να δούμε την απεικόνιση των θέσεων εργασίας ανά 1000 κατοίκους και πως μεταβλήθηκε με την επιρροή του νόμου 1892/90.

ΓΡΑΦΗΜΑ 4.2

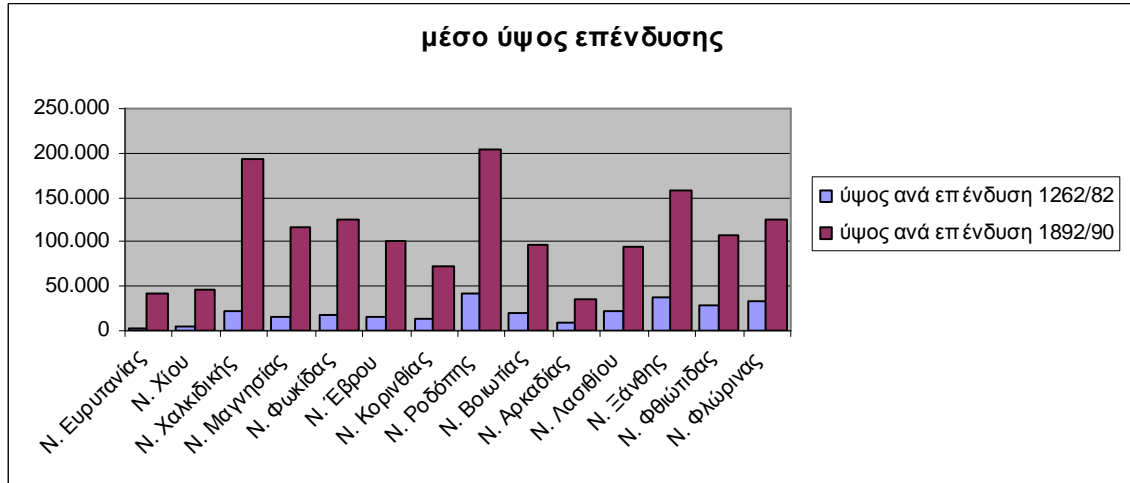
Κατά κεφαλήν ύψος επενδύσεων νόμων 1262/82 και 1892/90

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

ΓΡΑΦΗΜΑ 4.3

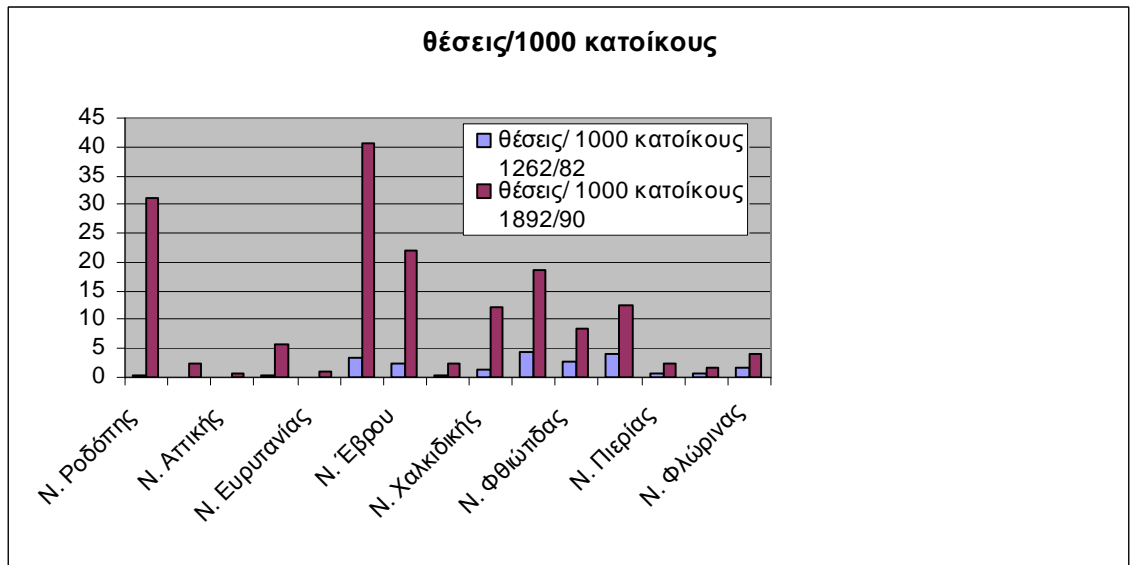
Μέσο ύψος επένδυσης νόμων 1262/82 και 1892/90

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

ΓΡΑΦΗΜΑ 4.4

Νέες θέσεις εργασίας ανά 1000 κατοίκους από τις επενδύσεις των νόμων 1262/82 και 1892/90

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5

Στοιχεία επενδύσεων νόμου 1262/82

Περιφέρειες	Ύψος επένδυσης (σε χιλ δρχ)	Ποσοστό επενδύσεων (σύνολο χώρας)	Ποσοστό νέων θέσεων εργασίας (σύνολο χώρας)
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ- ΘΡΑΚΗ	5.839.802	15,66%	14,07%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	6.123.989	16,42%	18,82%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	891.362	2,39%	3,48%
ΗΠΕΙΡΟΣ	1.085.204	2,91%	2,22%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	4.110.008	11,02%	11,80%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	782.539	2,10%	2,20%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	3.688.247	9,89%	6,97%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	3.034.515	8,14%	8,89%
ΑΤΤΙΚΗ	602.137	1,61%	1,07%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	2.249.421	6,03%	7,47%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	1.980.818	5,31%	5,42%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	2.985.658	8,01%	6,73%
ΚΡΗΤΗ	3.914.433	10,50%	10,85%
Σύνολο	37.288.133	100,00%	100,00%

Πηγή: Ν. 1262/82, ίδια επεξεργασία

Ο πίνακας 4.5 μας δίνει μια εικόνα για το πώς κατανεμήθηκαν οι επενδύσεις του νόμου 1262/82 και οι θέσεις εργασίας στις περιφέρειες της χώρας. Τα στοιχεία του πίνακα 4.5 αναφέρονται τόσο στις επενδύσεις όσο και στις αντίστοιχες νέες θέσεις εργασίας του νόμου 1262/82 σε επίπεδο περιφερειών την περίοδο 1982-1987. Η μελέτη τους θα μας δώσει μια εικόνα του κατά πόσο ο αναπτυξιακός νόμος 1262/82 συνέβαλε στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων. Παρατηρώντας τις επενδύσεις στις περιφέρειες της χώρας διαπιστώνουμε ότι στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες (Δυτική Μακεδονία, Ήπειρος, Δυτική Ελλάδα, Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Πελοπόννησος και Βόρειο Αιγαίο) πραγματοποιήθηκε το 42,20% των επενδύσεων ενώ οι περισσότερο αναπτυγμένες (Αττική, Κεντρική Μακεδονία, Κρήτη, Νότιο Αιγαίο και Στερεά Ελλάδα) συγκεντρώνουν το 44,68% των επενδύσεων. Η ίδια τάση παρατηρείται και στις νέες θέσεις εργασίας με τις έξι λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες της χώρας να συγκεντρώνουν το 44,07% των θέσεων ενώ οι πέντε πιο αναπτυγμένες περιφέρειες συγκεντρώνουν τις περισσότερες θέσεις με ποσοστό 46,36%. Παρά τη θεσμοθέτηση κινήτρων για την πραγματοποίηση επενδύσεων στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες, οι αναπτυγμένες περιφέρειες της χώρας φαίνεται

ότι μπόρεσαν να διατηρήσουν τη δυναμική τους προσελκύνοντας περισσότερες επενδύσεις. Προς την ίδια κατεύθυνση κινούνται και τα συμπεράσματα των Πετράκου-Ψυχάρη(2004) με τα αντίστοιχα ποσοστά όμως να είναι διαφορετικά πιθανόν λόγω του ότι η εξεταζόμενη περίοδος είναι διαφορετική.

Ο πίνακας 4.6 θα μας δώσει μια εικόνα για το πώς κατανεμήθηκαν οι επενδύσεις του νόμου 1892/90 και οι θέσεις εργασίας στις περιφέρειες της χώρας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6

Στοιχεία επενδύσεων νόμου 1892/90

Περιφέρειες	Ύψος επένδυσης (σε χιλ δρχ)	Ποσοστό επενδύσεων (σύνολο χώρας)	Ποσοστό νέων θέσεων εργασίας (σύνολο χώρας)
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ	77.138.572	29,54%	34,31%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	41.801.981	16,01%	16,92%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	8.130.998	3,11%	2,42%
ΗΠΕΙΡΟΣ	5.384.596	2,06%	1,67%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	15.609.630	5,98%	3,80%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	4.020.119	1,54%	1,43%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	11.063.192	4,24%	3,84%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	25.770.652	9,87%	9,09%
ΑΤΤΙΚΗ	25.290.081	9,68%	8,22%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	10.434.007	4,00%	3,37%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	6.431.032	2,46%	2,16%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	14.177.686	5,43%	7,60%
ΚΡΗΤΗ	15.882.762	6,08%	5,17%
Σύνολο	261.135.308	100,00%	100,00%

Πηγή: Ν. 1892/90, ίδια επεξεργασία

Προχωρώντας στην επενδύσεις του νόμου 1892/90 κατά την περίοδο 1991-1996, παρατηρούμε ότι στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες της χώρας (Δυτική Μακεδονία, Ήπειρος, Δυτική Ελλάδα, Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Πελοπόννησος και Βόρειο Αιγαίο) συγκεντρώθηκε το 45,41% των συνολικών επενδύσεων ενώ στις περισσότερο αναπτυγμένες (Αττική, Κεντρική Μακεδονία, Κρήτη, Νότιο Αιγαίο και Στερεά Ελλάδα) το 47,07%. Στις νέες θέσεις εργασίας υπάρχει μια σχετική ισορροπία με τις παραπάνω έξι λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες να συγκεντρώνουν το 47,77% των θέσεων εργασίας και τις περισσότερο αναπτυγμένες να ακολουθούν με ποσοστό 47%. Παρά το γεγονός ότι οι λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες συγκέντρωσαν υψηλότερο ποσοστό νέων θέσεων

εργασίας, τόσο η μικρή υπεροχή τους ως προς τις θέσεις εργασίας όσο και η υστέρηση τους ως προς το ύψος των επενδύσεων σε σχέση με τις αναπτυγμένες περιφέρειες, δεν άφησαν περιθώρια για μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων από το νόμο 1892/90.

Συνοψίζοντας να πούμε ότι οι αναπτυξιακοί νόμοι 1262/82 και 1892/90 παρά τα θεσμοθετημένα κίνητρα που πρόσφεραν στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές δεν κατόρθωσαν να υπερκαλύψουν το αναπτυξιακό επίπεδο των δυο μητροπολιτικών κέντρων της χώρας και κάποιων άλλων περιοχών με ισχυρά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα καθιστώντας ελκυστικότερες τις περιοχές με μικρότερο οικονομικό δυναμισμό. Αυτή η αδυναμία, σε συνδυασμό με την αναποτελεσματικότητα των ελέγχων υλοποίησης επενδύσεων και άλλων εγγενών αγκυλώσεων του συστήματος κινήτρων, συνέβαλαν στη διαμορφωθείσα κατάσταση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

5.1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Κλείνοντας την παρούσα μελέτη θα σταθούμε σε κάποια σημεία τα οποία αναλύθηκαν εκτενώς και τα οποία χρίζουν ιδιαίτερης προσοχής. Τα αναπτυξιακά κίνητρα (κίνητρα θεσμοθετημένα από τους αναπτυξιακούς νόμους) εντάσσονται σε ένα γενικό πλαίσιο μέσων άσκησης της περιφερειακής πολιτικής. Αποσκοπούν τόσο στην τόνωση του επενδυτικού κλίματος μέσω της ενίσχυσης των επενδύσεων όσο και στην περιφερειακή ανάπτυξη με την ένταξή των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών σε ειδικό καθεστώς επιδοτήσεων και φοροελαφρύνσεων με σκοπό την προσέλκυση όσο το δυνατόν περισσότερων επενδύσεων. Εντούτοις το πρόβλημα της επενδυτικής στασιμότητας στη χώρα μας το οποίο είναι χρόνιο και βαθιά ριζωμένο (Γεωργίου,1991) σε συνδυασμό με εγγενείς αδυναμίες του συστήματος κινήτρων-με σημαντικότερες την μη προσαρμογή των κινήτρων στις ανάγκες και τους στόχους της κάθε περιοχής, την πολυπλοκότητα του συστήματος κινήτρων και τον ελλιπή έλεγχο της πορείας των επενδυτικών σχεδίων-καθιστούν τα κίνητρα αναποτελεσματικά στην επίτευξη των στόχων της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Οι αναπτυξιακοί νόμοι 1262/82 και 1892/90 οδήγησαν ο καθένας σε διαφορετικό χωροταξικό πρότυπο των επενδύσεων. Αυτή η ασυνέχεια στη χωρική κατανομή των επενδύσεων πιθανόν φανερώνει την ανάγκη να εφαρμοστεί από το κράτος μια ολοκληρωμένη περιφερειακή πολιτική η οποία να καταγράφει τις ευκαιρίες και τις αδυναμίες για κάθε περιοχή καθώς και τους επιδιωκόμενους στόχους της με σκοπό να εφαρμόσει τις κατάλληλες πολιτικές βιώσιμης ανάπτυξης. Κοινό σημείο των δυο προαναφερθέντων νόμων είναι ότι δεν κατόρθωσαν να κατευθύνουν τις επενδύσεις στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές αφού και στις δυο περιόδους (1982-87 και 1991-1996) το μεγαλύτερο ποσοστό των επενδύσεων συγκεντρώθηκε σε αναπτυγμένες περιφέρειες. Αλλά και στο θέμα της απασχόλησης οι δυο νόμοι δεν κατόρθωσαν να δώσουν μια αναπτυξιακή ώθηση στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές αφού οι θέσεις που δημιουργήθηκαν σχεδόν ισομοιράστηκαν μεταξύ αναπτυγμένων και μη, περιοχών. Μια

άλλη ενδιαφέρουσα παρατήρηση είναι ότι ενώ το ύψος των εγκεκριμένων επενδύσεων του νόμου 1262/82 είναι μεγαλύτερο, σε πραγματικές τιμές, από το αντίστοιχο του νόμου 1892/90, το ύψος των ολοκληρωμένων επενδύσεων του νόμου 1262/8 -λόγω των χαμηλών ποσοστών υλοποίησης- φαίνεται ότι είναι μικρότερο από το αντίστοιχο του νόμου 1892/90. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει την ανάγκη ανάπτυξης αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου από το αρχικό στάδιο της επένδυσης μέχρι την ολοκλήρωσή της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αργύρης, Θ. (1997) *Οικονομική του Χώρου*, Τόμος 1, Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη
- Γεωργίου, Γ.(1991) *Χωροταξική κατανομή και κλαδική σύνθεση των επενδύσεων του Ν. 1262/82*, Αθήνα: ΚΕΠΕ
- Γιαννιάς, Δ. (2004) *Περιφερειακή Οικονομική, Θεωρίες και Εφαρμογές*, Αθήνα: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις East-West
- Εθνικό τυπογραφείο (1982) Ν.1262/82 (ΦΕΚ-70 Α'): Για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης της Χώρας και τροποποίηση συναφών διατάξεων [on line], διαθέσιμο στην <http://www.et.gr> [επισκέφθηκε στις 10 Σεπτ 2007].
- Εθνικό τυπογραφείο (1990) Ν.1892/90 (ΦΕΚ-101 Α') : Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις [on line], διαθέσιμο στην <http://www.et.gr> [επισκέφθηκε στις 15 Σεπτ 2007].
- ΕΣΥΕ (1991): «Εθνική απογραφή».
- Καλογήρου, Ν., Καραγιάννη, Στ., Λαμπριανίδης, Λ. (1989) «Οι επιπτώσεις των κινήτρων στην περιφερειακή ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, τ. 73, σσ. 39-77
- Κουρλιούρος, Η. (2001) *Διαδρομές στις θεωρίες του χώρου: Οικονομικές Γεωγραφίες της Παραγωγής και της Ανάπτυξης*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Λαμπριανίδης, Λ. (1989) «Κίνητρα περιφερειακής Ανάπτυξης της Βιομηχανίας: Κριτική Επισκόπηση», *Τεχνικά Χρονικά Α*, 9(2), σσ. 227-256
- Πετράκος, Γ. και Ψυχάρης, Γ. (2004) *Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*, Αθήνα: Κριτική
- Πολύζος, Σ. και Πετράκος, Γ. (2001) Χωροθέτηση των επιχειρήσεων στην Ελλάδα: Ανάλυση προσδιοριστικών παραγόντων και εμπειρική διερεύνηση, *Τόπος*, τ. 17, σσ. 93-123
- ΥΠΕΘΟ (1996): «Εγκριθείσες επενδύσεις Ν.1892/90 ανά νομό», Αδημοσίευτα στοιχεία.
- ΥΠΕΘΟ(1998) Ν.2601/98(ΦΕΚ 81/α/15-4-98):Ενισχύσεις ιδιωτικών επενδύσεων [on line], διαθέσιμο στην <http://www.mnec.gr> [επισκέφθηκε στις 15 Σεπτ 2007]
- ΥΠΕΘΟ(2004) Ν.3299/04(ΦΕΚ 261/ΤΕΥΧΟΣ Α΄ 23-12-2004): Κίνητρα ιδιωτικών επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη και την Περιφερειακή Σύγκλιση [on line], διαθέσιμο στην <http://www.mnec.gr> [επισκέφθηκε στις 25 Σεπτ 2007]